

DJURSKYDDET

MEDLEMTIDNING FÖR DJURSKYDDET SVERIGE • NUMMER 1/2013 • ÅRGÅNG 123

DJURHJÄLP MED BLÅLJUS

Tidningen Djurskyddet har träffat Djurambulansen, som arbetar helt ideellt **SID 22**

+

STOPP FÖR "PUPPY MILLS"

Ett försäljningsförbud i Los Angeles slår hårt mot de kritiserade valpfabrikerna **SID 28**

PRISET FÖR FORSKNINGS- FRAMSTEG?

115 miljoner djur per år används i försök. Djurfria metoder finns, men utvecklingen kräver resurser. **SID 8**

7

TIPS – SÅ TAR DU
SNYGGA BILDER AV
DITT HUSDJUR

Klätterklubben Altitud

Räddar djur från svåra lägen och ringmärker fåglar. **SIDAN 26**

Djurkrysset

Tävla och vinn Djurskyddets munkjacka! **SIDAN 30**

Gästen Per Jensen

Konsumentmakt är nyckeln, menar professorn i etologi. **SIDAN 33**

Enkel lösning för
hund med lös mage!

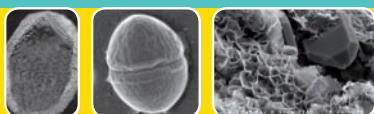
Canikur® Pro

Återuppprättar tarmfloran och
smakar gott..!

Canikur® Pro innehåller hjälpämnen
med tredubbla funktioner som stärker
och bevarar hundens tarmbalans.

*Probiotika, prebiotika och lerm mineral
- kombineras i en formulering*

Hitta närmaste återförsäljare www.bivet.nu/se

 **Boehringer
Ingelheim**
Vetmedica

Vi hjälper djuren

■ **Djurskyddet Sverige** är med sina nästan 13 000 medlemmar och 62 anslutna lokalföreningar en av Sveriges största djurskyddsorganisationer. Vi har arbetat i över 100 år för att hjälpa djuren.

■ **Vi arbetar för** att alla djur ska ha det bra. Vi vill att alla djur ska ges möjlighet att utföra sina naturliga beteenden och att djurens livskvalitet ska förbättras. Vi vill att alla människor har ett etiskt och empatiskt förhållningssätt vilket innebär att vi tar ansvar för alla djur och bemöter dem med respekt.

■ **Vi opinionsbildar och** påverkar politiker för att förbättra djurskyddslagstiftningen. Vi finns representerade i olika arbetsgrupper och kommittéer samt är en remissinstans åt departement och myndigheter.

■ **Våra lokala föreningar** arbetar bland annat med att ta hand om djur som har blivit hemlösa och vanvårdade.

■ **Internationellt arbetar vi** genom Nordiska Djurskyddsrådet, Eurogroup for Animals och World society for the Protection of Animals (WSPA)

■ **Vårt arbete finansieras** av medlemsavgifter, arv och gåvor. Organisationen har 90-konto, verksamheten kontrolleras därmed av Svensk Insamlingskontroll. Läs mer på www.djurskyddet.se.

FÖRBUNDSSTYRELSEN

Ordförande Sven Stenson
Ledamöter Annelie Daging, Anton Dahlén, Johan Beck-Friis, Katarina Lingehag-Ekholm, Linda Maria Vonstad, Mats Lindahl, Sven-Erik Alhem, Terese Askerstedt
Ersättare Björn Dahlén, Gabriella Zsido, Owe Sandström

PLUSGIRO: 90 01 06-6

BANKGIRO: 900-1066

KANSLI

Generalsekreterare Åsa Hagelstedt
Medlemsservice Bella Öberg
Informatör & insamlingsansvarig Sara Frick
Tidningsredaktör Micke Hanås
Mini-REDE Sarah Vikslund
REDE Helena Risinger & Miranda Hedbring
Ekonomi Salman Abukar, Ekonomiporten
Kanslistöd Irmeli Tarma

TIDNINGEN DJURSKYDDET

ANSVARIG UTGIVARE

Sven Stenson

REDAKTÖR (VIK)

Micke Hanås

GRAFISK FORM

Mathias Lövström

LAYOUT

Sara Frick

OMSLAGSFOTO

Astrid Fagraeus laboratorium

ANNONSANSVARIG

Selma Kaljanac
selma.kaljanac@ardeo.se

TRYCK

Sörmlands Grafiska

MATERIAL

Redaktionen ansvarar inte för insänt, icke-beställt material

MANUSSTOPP FÖR NÄSTA NUMMER

26 april

KONTAKTUPPGIFTER

Djurskyddet Sverige
 Virkesvägen 10
 120 30 Stockholm

Tel: 08-673 35 11

info@djurskyddet.se
redaktionen@djurskyddet.se

WEBB

tidningen.djurskyddet.se

INNEHÅLL / 1.2013

TEMA DJURFÖRSÖK

Foto: Astrid Fagraeus laboratorium

8 115 miljoner djur varje år. Så många används världen över i försök. Men utvecklingen går framåt.

Foto: Mia Öberg

20 Fånga djuret i fotoalbumet. Med några enkla tips kan du lära dig att ta snygga bilder på husdjuren.

Foto: Maria Adervall Berglund

22 Akut utryckning dygnet runt. Djurambulansens volontärer hjälper både djur och människor.

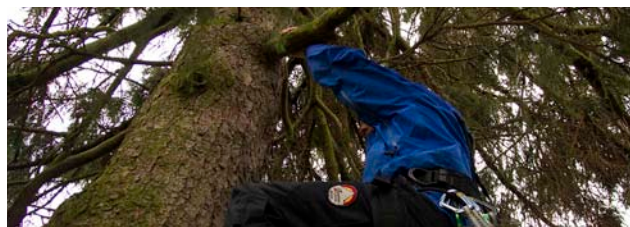

Foto: Expedition Altitud

26 Riktiga höjdare. Klätterklubben Altitud tar hand om komplicerade fall där djur behöver räddas.

Läs fler nyheter på
 vår webbtidning:
tidningen.djurskyddet.se

Micke Hanås
Vik redaktör
micke.hanas@djurskyddet.se

LEDARE

Var ärlig med dilemmat

I mötet med människan är djuren nästan alltid förlorare. Maktbalansen talar sitt tydliga språk – människan gör valet, inte djuret. Ansvar vilar tungt och det ställer höga krav på vår moraliska kompass.

Det finns vissa branscher – köttindustrin, pälsindustrin, läderindustrin med flera – där skyglapparna sitter som fastlimmade. Miljarder djur dödas för lite extra njutning eller komfort. Trots att det finns fullgod alternativ fortsätter den fabriksartade tortyrkarusellen att växa, ivrigt påhejad av reklamfilmer med glada kossor i öppna landskap.

Djur exploateras även inom forskningen. I jakten på nya botemedel för människor används 115 miljoner djur om året, enligt organisationen Forska Utan Djurförsök. Många av dem lever ett liv i fruktansvärda plågor.

Här blir det etiska resonemanget mer av ett dilemma – till skillnad från ovan nämnda industrier leder åtminstone djurens plågor till vissa framsteg i den medicinska forskningen.

Framsteg för människorna, för att förtydliga. Om aporna på Astrid Fagraeus laboratorium kunde välja är jag säker på att ingen av dem skulle ställa upp och offra livet för en annan arts skull.

De som utför djurförsöken borde därför vara öppna och ärliga inför det moraliska dilemmat – att djur utnyttjas, plågas och ses som en förbrukningsvara, men att de anser det vara värt priset. Jag tror att rädslan för att "förmänskliga djuren" i själva verket är en rädsla för den egna medkänslan.

Forskning är liksom allt annat beroende av resurser. Om medkänslan tillåts komma fram, och om vi bestämmer oss för att djurförsök i framtiden ska vara lika otänkbart som människoförsök, kommer resurserna att läggas på att utveckla alternativ. Målet med EU:s nya försöksdjursdirektiv, som infördes vid årsskiftet, är att arbeta för att hitta alternativa metoder. Det är än så länge bara ord. Men det är åtminstone en början. ✕

TYCK TILL!

Mejla dina idéer och åsikter till redaktionen@djurskyddet.se. Kommentera våra artiklar på tidningen.djurskyddet.se. Följ oss på www.facebook.com/djurskyddet.

Förbjud obedövad kastrering av smågrisar!

Jag beundrar alla er som verkar för en dragligare tillvaro för alla djur som lider.

Jag är uppväxt på en bondgård med många olika djur, som blev mina vänner och skyddslingar. Det är underbart att växa upp med djur, men det är också många svåra upplevelser man minns från djurens värld.

Till de senare hörde just kastreringen av smågrisar. Jag kan än i dag liksom höra de hjärtskärande skriken från de små kulingarna. När en sugga nedkommit med sådär 10 till 15 smågrisar, kom första plågan redan dagen efter. Då kom en gubbe och klippte av deras vassa tänder, för att de inte skulle sarga suggan.

Och nästa dag kom gubben igen, och då var det de små galtgrisarna som skulle möta sitt öde. Jag såg med fasa hur han tog upp en rakkniv ur ett skrin. Någon hjälpte till att hålla, och efter ingreppet stoppades aska in i det öppna såret. Det skulle hindra blodflödet, och kanske verkade det mot infektioner.

Jag minns att de återhämtade sig fort, och snart sprang de omkring i kätten som om ingenting hänt.

Ibland fick jag vara "extramamma", när kullen var stor och inte spenarna räckte till.

Så började åt-och sov perioden under några månader tills de växt sej stora o feta, som de skulle vara på den tiden. Nästa fasa då slaktbilen kom för att hämta dem. Då ville jag inte vara hemma. De var ju mina vänner. När julgrisen skulle slaktas på gården sprang jag upp på vinden, och höll hårt för örnen, för att inte höra skriken. Och inte smakade julsinkan särskilt gott.

Det blev ett långt mail om en liten flickas minnen från uppväxten på en lantgård i Halland på 40-talet.

Hoppas att lagen som förbjuder obedövad kastrering av smågrisar inte är för långt borta, och jag vill gärna bidra till Ert behjärtansvärda arbete.

Rut Ericson, Halmstad

Foto: Dennis Matheson

Lösgående kor inte automatiskt bättre

I nya djurskyddslagen så är ambitionen att inga djur längre ska stå uppbundna. Min uppfattning och erfarenhet, efter 25 år som djurskötare med kor, är att man inte rakt av ska fördöma ett uppbundet system och bara prisa ett lösgående. Ett lösgående system kan leda till problem med ben och klövar, och att rangläga kor inte kommer fram till foderborden. Lösdrifterna har kommit till för att det var mindre arbete, fler kor och bättre lönsamhet för bonden.

Även jag tycker att en väl skött lösdrift är det bästa för korna, men det innebär inte per automatik att en uppbunden besättning mår dåligt. Är den välkött så har korna det väldigt bra där också.

Barbro Winge

Glesbygden kan tjäna pengar på rovdjuren

Vargen och andra rovdjur kan, rätt hanterat, visa sig vara en värdefull resurs i ambitionen att stimulera ekonomisk tillväxt. Studier visar rovdjurens betydelse för naturturism och att den har en betydande roll för inkomster från turism. En undersökning från Yellowstone i USA, där vargen återinfördes 1995, bekräftar detta. Den sammanlagda inkomsten för vargturismen blev där 35 miljoner dollar bara under en säsong.

Vargturism skulle ironiskt nog kunna bli en betydande näringsgren för de grupper som idag är väldigt negativa till varg och rovdjur. Det kunnande som finns hos jägare och markägare i glesbygden skulle värderas högt.

**Åke Espgren
Åsele**

Stor volontärinsats bakom kattplacering

■ **240 000 timmar per år.** Så mycket gratisarbetar runt 40 föreningar varje år för att hjälpa hemlösa katter, enligt en undersökning från Svenska Kattskyddsförbundet. Ungefär hälften av alla tillfrågade föreningar svarade på enkäten. Sammanlagt 240 000 arbetstimmar lades ned på att omplacera cirka 5600 katter – det motsvarar 131 årsverken eller en kostnad i betalt arbete på 37 miljoner. Delat på antalet katter blir det tydligt hur mycket jobb som behövs för varje individ – ungefär en arbetsvecka per omplacerad katt. ✕

Överklagan hindrar årets vargjakt

■ **Efter många vändor** gav Naturvårdsverket klartecken till en vargjakt på 16 individer. Jakten, som skulle riktas in på invlade individer, påstods stärka vargstammen.

Nu stoppas jakten tillfälligt av kammarrätten, eftersom jakten överklagats av Svenska Naturskyddsföreningen, Rovdjursföreningen och Världsnaturfonden. Jägarna, som vid detta nummers pressläggning redan har börjat jakten, måste avvakta tills frågan har prövats i kammarrätten.

EU har tidigare kritiserat jaktbeslutet och hotat att dra Sverige inför EU-domstolen. ✕

Upphittade katter ska omplaceras inom tio dagar

■ **De katter som** länsstyrelsen och polisen tar hand om ska omplaceras inom tio dagar, enligt förslaget till ny djurskyddslag.

Vad händer då med omärkta katter som påträffas i det fria? Upplandsnytt sände på julaften en intervju med Eva Eriksson, regeringens utredare som arbetat fram förslaget på ny djurskyddslag. I radioinslaget rapporteras det att upphittade katter har tio dagar på sig att återföras till sin ägare eller omplaceras. I annat fall väntar avlivning. Men när Tidningen Djurskyddet pratar med Eva Eriksson menar hon att friska katter i praktiken inte ska avlivas.

– Länsstyrelsen och polisen omhändertar katter, och om man inte hittar ägaren inom tio dagar ska katten till ett katthem.

Men om ett katthem inte kan hittas inom tio dagar, kan det då bli så att en fullt frisk katt avlivas?

– Ja, det är klart att man får man göra

då. Men det är en hypotetisk fråga, för det händer inte. Det finns alltid katthem som ställer upp.

Enligt Eva Eriksson står det inget i förslaget till ny djurskyddslag om hur länge katter får stanna på katthem. Det är upp till varje hem att avgöra.

I förslaget föreslås även obligatorisk märkning av katter. Problemen skulle minska om människor märkte sina katter, menar Eva Eriksson.

– Det viktigaste är att varje enskild individ som har en katt känner att katten har ett värde som alla andra djur, och att vi tycker att man ska märka katter. Det är oacceptabelt att man inte bryr sig om sin katt.

Förslaget till ny djurskyddslag lades fram av Eva Eriksson i slutet på november.

Andra saker som föreslås är bland annat obligatorisk kastrering för alla katter som går ute, samt att det ska bli förbjudet att överge djur. ✕

Tusentals kor dör av aliminiumburkar

Foto: Michael Basial

■ **Att kasta ut en läskburk** genom bilfönstret kanske känns som en liten miljösynd. Men det kan leda till värre konsekvenser. När gräset på åkrarna skördas och blir till ensilage hackas även burkarna sönder. De små, vassa metallbitarna leder till död och lidande för många kor. Problemet uppmärksammades nyligen i SVT och P4, men har varit känt i minst 10 år, säger Jan Eksvärd, expert på hållbar utveckling på Lantbrukarnas riksförbund, till TT i en artikel från i somras.

– I de flesta fall avlivas de när man ser att de far illa. Mellan 1 000 och 2 000 kor om året måste slaktas för att de får i sig metalldelar.

Torgny och Eva Widholm driver en gård med 130 mjölkkor i Hallen i Åre kommun. Att ha länsväg 321 som granne innebär att burkar kastas längs med vägen.

– Under alla år som vi varit bönder så har vi rensat dikeskanterna från burkar. Det är en försiktighetsåtgärd och vi har hållit på i 14 år med det här, säger Torgny Widholm till P4 Jämtland.

Trots säkerhetsåtgärderna tvingas paret avliva i i genomsnitt 1-3 kor per år på grund av skadorna som uppkommer då de fått i sig metallflisor från sönderstramlade burkar. Till en början kan det dessutom vara svårt att märka om en ko drabbats eller inte.

– Det är det som är så lurigt, för kon kan verka frisk och mjölka bra. Var pigg och alert och rätt som det är så ställer hon sig och står still. Hon blir magrare och magrare och dricker ingenting och hon dör helt enkelt. Avföringen på en ko som vi har just nu, som vi tyvärr måste ta bort, den har blivit svart. Så vi misstänker att det är blod i avföringen, berättar Torgny Widholm.

Han uppmanar de som slänger burkar att sluta med det. Torgny Widholm menar att eftersom burkarna är av aluminium fastnar de inte i maskiner som är utrustade med metall-detektor. Därför är bönderna tvungna att själva rensa bort burkar. ✕

Foto: John Mueller

Hemlösa katter som omhändertats ska inte behöva avlivas, menar regeringens utredare Eva Eriksson.

Nya regler på gång för köttkaniner

Foto: Jessica Reeder

Konsumtionen av kaninkött

ökar, utan att det finns särskilda regler för köttproduktion av arten. Jordbruksverket har därför tagit fram nya föreskrifter som precis varit ute på remiss till bland annat Djurskyddet Sverige.

De nya föreskrifterna ska reglera bland annat skötsel, miljöberikning, utrymmeskrav och djurvård. Samtidigt ska föreskrifterna för sällskapskaniner ses över.

I Sverige finns runt 200 uppfödare av kaniner för kött och pälsproduktion, enligt ett pressmeddelande från Jordbruksverket. Dessutom finns 50-75 uppfödare för produktion av kanin-ull.

Produktionen av kaninkött ligger på cirka 225 ton per år, enligt Sveriges kaninproducenters förening.

Till skillnad från sällskapskaniner skyddas inte dessa kaniner av tydliga djurskyddsbestämmelser, vare sig i svensk lagstiftning eller från EU-håll. Detta vill både branschen och Jordbruksverket i ett pressmeddelande.

I djurskyddslagen finns inte utrymme att ange specifika krav för varje hur varje art ska behandlas. Därför ger Jordbruksverket ut föreskrifter, som har lagstatus. I föreskrifterna regleras i detalj hur varje bransch ska förhålla sig till de djur som hanteras.

Sven Stenson, ordförande i Djurskyddet Sverige, är positiv till initiativet.

– Konsumtionen av kaninkött ökar jättemycket i Sverige, och myndigheterna behöver vara med och se så att det finns riktiga regler. Det behövs även mycket strängare regler runt bland annat pälskaniner, som kräver mycket skötsel. Det måste finnas föreskrifter, annars tar alla den enklaste vägen, säger han. ✕

EU stänger kryphål i hajfensförbud

I slutet på november röstade EU-parlamentet igenom ett förslag som förbjuder fiskare från att ta i land hajfenor separerade från kroppen. Förbudet gäller både inom EUs vatten och EU-registrerade båtar på internationellt vatten.

Fenor från olika hajarter har länge varit en lukrativ produkt, bland annat på grund av hög efterfrågan från Kina där de används i hajfenssoppa.

Fenorna kan kosta upp till 10 000 kronor kilot, enligt nyhetsbyrån AP. Resten av hajkroppen är dock relativt värdelös och dumpas därför tillbaka i vattnet där hajen dör en plågsam död. En stor del av de tiotals miljoner hajar som fångas

varje år råkar troligen ut för tillvägagångssättet, menar forskare.

EU, som tillsammans med Indonesien och Indien tillhör de största hajfiskarländerna, förbjöd metoden att skilja fenorna från hajarna till havs redan 2003. Men ett kryphål, där fiskare

tilläts ta i land hajkropparna i en hamn och fenorna i en annan, öppnade för omfattande fusk. Det nya förbudet är tänkt att täppa till detta kryphål.

Förra året gick Världsnaturfonden ut med en uppmaning till alla EU-medborgare om att protestera mot hajfensfisket. Inger Näslund är marinbiolog och organisationens talesperson för fiskefrågor. Hon välkomnar beslutet, men tror att det kan bli svårt att se till att det efterlevs.

– Utan kontrollmekanismer är förbudet inte lika starkt. Man kan till exempel ha observatörer ombord, som med tonfiskfisket. Men jag tror inte att vi är där än, säger hon.

Kustbevakning, som sköter fiskekontroller i många länder, saknas på internationellt vatten. Andra reglerade fiskarter har drabbats av fusk där man till exempel lastar över lasten till ett annat fartyg, för att undvika regler.

– Risken finns också att man flaggar om sitt fartyg till ett land utanför EU för att kunna fortsätta fiska, säger Inger Näslund.

Ett tjugotal av världens hajar och rockor listas som utrotningshotade arter. Inger Näslund påpekar att det nya förbudet bara gäller metoden att skilja fenorna från kropparna till havs, inte hajfisket.

– Det är tyvärr inte ett förbud att fiska haj, utan där ska man följa de kvoter som är satta, säger hon. ✕

"Konsumtionen av kaninkött ökar jättemycket i Sverige, och myndigheterna behöver se till att det finns riktiga regler."

Sven Stenson, förbundsordförande, Djurskyddet Sverige

Parken Zoo kritiserade av granskningsgrupp

Stora brister i djurhållning, djurskydd och dokumentation. Det blev domen i den rapport som en oberoende granskningsgrupp fäller över skandalomsusade Parken Zoo.

– Jag skulle vilja säga att det allvarligaste i rapporten är mängden brister, säger Roger Pettersson, medlem i granskningsgruppen och generalsekreterare för svenska avdelningen av World Society of the Protection of Animals till ekuriren.se.

Som ett svar på kritiken ställer Parken Zoos styrelse sina platser till förfogande. Sju miljoner kronor kommer att satsas på att bygga ut djurens hägn, och flera nya personer kommer att anställas. ✕

Matade hemlösa katter på altanen – fick betala Länsstyrelsens inspektioner

■ **Mata inte hemlösa** katter, är budskapet från Länsstyrelsen. Då kan du räknas som djurhållare, och bli ansvarig för deras skötsel.

För tio år sedan flyttade 83-årige Lennart Rosenberg till sommarstugan i Roslagen på heltid. I området fanns många hemlösa katter, och han började därför ställa ut mat på altanen till dem. Därmed blev han ansvarig för kattarnas skötsel, ansåg Länsstyrelsen. Myndigheten hävdade dessutom att de inte sköttes enligt de krav som ställs upp i djurskyddslagen, skriver Norrtelje Tidning.

Djurskyddslagen säger bland annat att djur ska skyddas från onödigt lidande, skötas i "god djurmiljö" och ges tillräckligt med foder och vatten.

Under hösten gjorde Länsstyrelsen två inspektioner av kattarnas förhållanden. Notan för inspektionerna landade på 7000 kronor – och skickades till Lennart Rosenberg.

– Länsstyrelsen skickar så mycket papper att jag orkar inte ens läsa det. Men jag har betalt avgifterna, annars skulle det nog bara bli ännu värre, säger han till Norrtelje Tidning.

I december fattade myndigheten ett beslut om att omhänderta katterna, och polisen har gjort hittills fruktlösa försök att fånga in dem. Nu ska burar sättas ut, något som kan leda till att Lennart Rosenberg tvingas betala en så kallad uppställningsavgift eftersom han räknas som deras djurhållare, skriver Norrtelje Tidning.

Monica Hellstas är handläggare på Länsstyrelsen i Stockholm och involverad i ärendet. Hon vill inte ange någon specifik tidsgräns för hur länge en person kan mata hemlösa katter innan hen räknas som djurhållare. I detta fall grundades beslutet på att länsstyrelsen sett att Lennart Rosenberg matat katterna mellan 2010 och 2012.

– Vi betraktar honom som djurhållare utifrån att han låter katterna vara hos honom och få mat hela tiden. Det är inte så att man övertar ägandeskapet för att man matar en katt. Man "håller" katten då. Katterna är beroende av honom, säger Monica Hellstas.

Foto: Måna Jonsson Roos/Norrtelje Tidning

Lennart Rosenberg fortsätter att mata katterna.

Är inte det en ganska stelbent tolkning av lagstiftningen?

– Jag håller inte med om att man kan börja mata katter och göra bedömningen att man tar hand om katterna då. Även om man matar katterna finns det en risk att de far illa ändå. Och katter ska inte behöva fara illa, enligt djurskyddslagstiftningen.

I stället för att mata katterna ska man försöka hitta ägaren, menar Monica Hellstas.

Om inte det går ska polisen eller Länsstyrelsen kontaktas.

I väntan på att polisen ska sätta upp burar fortsätter Lennart Rosenberg att mata katterna.

– Jag bryr mig egentligen inte så mycket om katterna, men jag tycker att de ska ha mat så länge de lever. Kommer det djur som vill ha mat får det de, säger Lennart till Norrtelje Tidning.

Sven Stenson, ordförande för Djurskyddet Sverige, anser inte att personer som matar hemlösa katter ska räknas som ansvariga djurhållare. Han menar att lagstiftningen borde ändras så att liknande situationer kan undvikas i framtiden. ✕

"Jag bryr mig egentligen inte så mycket om katterna, men jag tycker att de ska ha mat så länge de lever."

Lennart Rosenberg,
kattmatare

Minkfarmning totalförbjuds i Nederländerna

■ **Det nederländska parlamentet** röstade i december igenom ett totalförbud mot minkfarmning. Förbudet införs trots att näringen växer i landet. De 159 uppfödare som påverkas har till år 2024 på sig att avveckla verksamheten. De kommer inte att få någon ersättning från den nederländska staten, annat än för rivningskostnader.

I nuläget dödas omkring sex miljoner minkar i Nederländerna varje år, och landet är världens tredje största producent av minkpäl. Högst upp i ligan ligger Danmark och Kina – vårt grannland är världsledande med 12 miljoner per år dödade minkar per år. I Sverige ligger siffran på runt en miljon.

Djurskyddsorganisationer jublar över förbudet, och Thomas Pietsch, expert på vilda djur på den nederländska avdelningen av djurskyddsorganisationen Four Paws, hoppas att det sprider sig till andra länder.

– Om Nederländerna kan förbjuda minkfarmning på grund av etiska skäl finns det ingen anledning för andra länder att fortsätta med denna form av grymhet mot djur, säger han i ett pressmeddelande. ✕

Foto: Elsa Frizell

Premiär för skonsam griskastrering

■ **Varje år kastreras** 1,5 miljoner grisar utan bedövning. Alternativet, att använda ett vaccin, har mött motstånd i Sverige – tills nu. Grisuppfödaren Christer Hylander är först i landet med att använda den nya metoden i vanlig kommersiell uppfödning.

– Det gick förvånansvärt bra. Jag har varit ute efter att få testa det här ganska länge, främst för grisarnas skull. Men det har inte varit något slakteri som velat ta emot dem. Nu när Lövska slakteri i Uppsala ville prova det här var det jättebra eftersom jag levererar dit, säger Christer Hylander. ✕

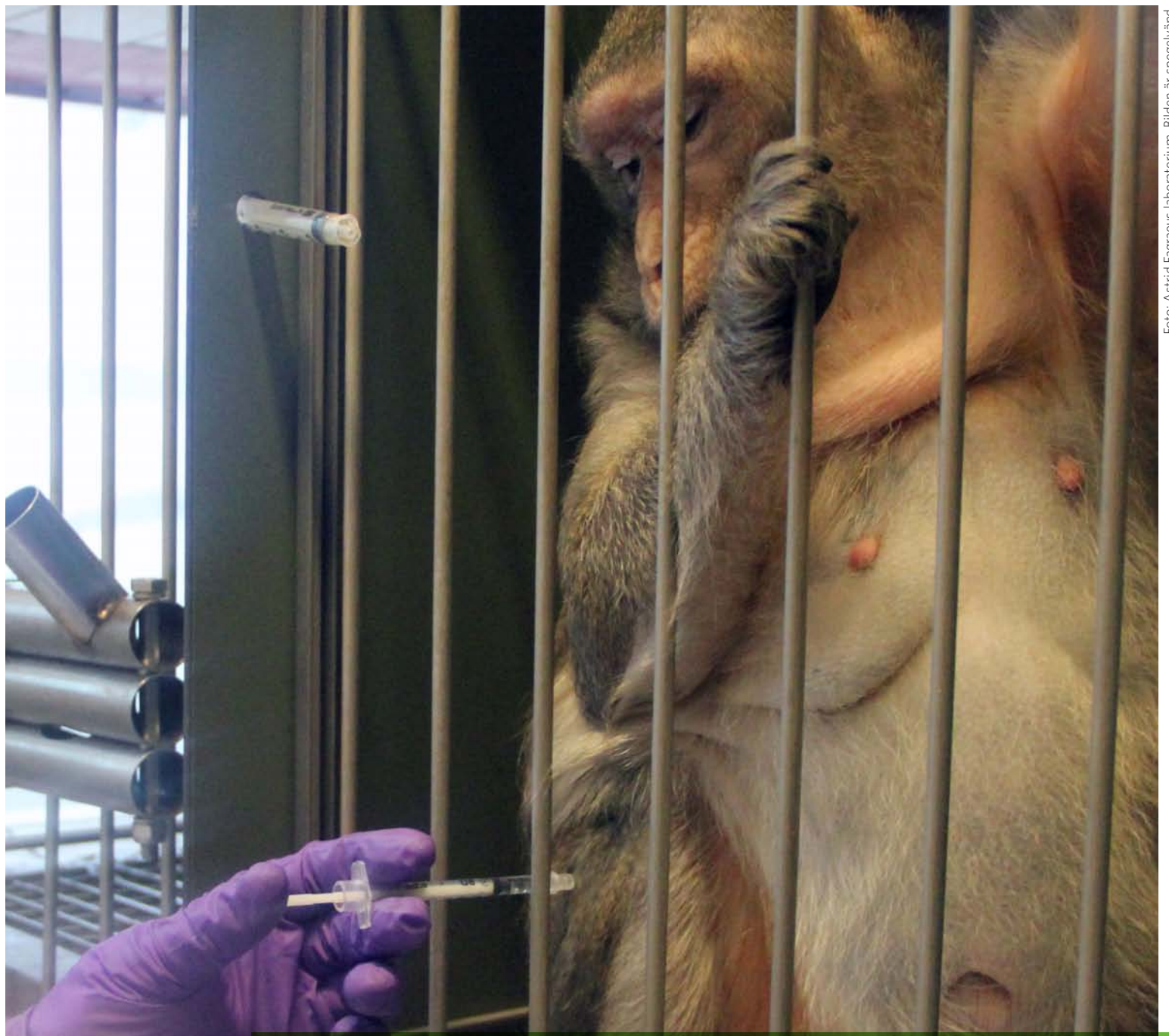

Foto: Astrid Fagraeus laboratorium. Bilden är spegelvänd.

TEMA DJURFÖRSÖK

DJURFRIA METODER KRÄVER RESURSER

Vetenskapen går framåt, men utvecklingen sker där pengarna läggs. Kommer framtidens forskning vara fri från djurförsök?

Forskningens förbrukningsvara

På Karolinska Institutet finns nordens enda anläggning för djurförsök på primater. **Här hålls ett fyrtiotal apor i ett liv bakom galler.** Noga ompysslade, med ett klart syfte. Att användas och förbrukas i jakten på forskningsresultat.

Vintern har drabbat Stockholm på riktigt, och snöstormen gör det svårt att se bland byggnaderna på Karolinska Institutet. Astrid Fagraeus laboratorium tornar upp sig bland de vita vindpustarna, med sitt röda tegel och namnet skrivet på fasaden i gyllene bokstäver. Men där slutar likheten med KI:s övriga byggnader. Massiva säkerhetsstängsel för tankarna till ryska ambassaden och James Bond-filmer snarare än en djurförsöksanläggning.

Helene Fredlund, enhetschef för laboratoriet, tar emot i entrén.

– Den här anläggningen är specialbyggd för infektionsförsök. Man klassar alla virus och bakterier som kan ge infektioner hos människor och djur, och vi har tillstånd att jobba med upp till kategori tre, till exempel HIV och några andra. Skalan går upp till fyra – fyran är de värsta, som ebolavirus. Det är därför vi är säkerhetsklassade, det och att vi har tillstånd att jobba med primater som är lite mer kontroversiellt, säger hon.

Astrid Fagraeus laboratorium, eller AFL, är nordens enda anläggning där man utför experiment på primater. Likheten med människor engagerar, och djuren är en viktig symbol för djurförsöksmotståndare. Djurrättsalliansen har precis avslutat en kampanj med parollen ”Rädda KI-aporerna”.

En gång i veckan under två månader stod aktivister och delade ut flygblad för att uppmärksamma aporna. Helene Fredlund visar ett eget flygblad som personalen tryckt upp för att kontra med.

– Jag vet inte vart Djurrättsalliansen fått sina bilder ifrån, Kina? Härifrån är de iallafall inte, säger hon.

Jag får lämna systemkameran och mobilen – ”det finns kamera i alla mobiler nu för tiden” – innan vi slår oss ned i ett konferensrum i anslutning till några kontor. Inga djur så långt ögat ser.

44 apor tillbringar sina liv inne i byggnaden. De flesta är av rasen krabbnak, men det finns även rhesusapor. Aporna föds upp i Kina och är runt tre år gamla när de kommer till AFL. Här finns även möss, råttor, näbbmöss, sorkar, kaniner, marsvin, hamstrar och grisar till forskarnas förfogande.

Aporna på AFL är egentligen inte särskilt representativa för hur de flesta försöksdjur lever. Mindre än en promille av alla djurförsök som utförs görs på apor. Tack vare

sin likhet med människor omgärdas de av fler regler än till exempel möss och råttor. Inga av apoförsöken i Sverige faller heller i kategorin med ”avsevärd svårighetsgrad”, det vill säga risk för svårt lidande för djuren. De studier som görs på aporna går ut på att antingen se hur läkemedels-substanser binder sig till hjärnan, eller hur kroppen svarar mot experimentella vacciner mot HIV och influensa.

Gunilla Karlsson Hedestam är professor i vaccinforskning vid institutionen för mikrobiologi, tumör- och cellbiologi vid Karolinska Institutet. Hon är en av de forskare som använder sig av försök på Astrid Fagraeus-aporerna i sina studier, även om de flesta försöken som hennes grupp utför sker på möss.

– För vissa specifika frågeställningar har vi primatförsök. Genetiskt är de mycket lika människor, till 94 procent. Det är det närmaste som finns människan, säger hon.

”Vi har tillstånd att jobba med primater som är lite mer kontroversiellt.”

Helene Fredlund,
enhetschef, Astrid Fagraeus
laboratorium

I den senaste studien med primater som gjordes på hennes avdelning användes sex krabbnakaker från AFL. Samtliga avlivades i slutet på studien, som en del i försöket.

Aporna får "berikning", det vill säga tillgång till stimulerande föremål, enligt ett dagligt schema, berättar Maria Valsjö. Vissa föremål innehåller små belöningar i form av mat, som en komplettering till de pellets och grönsaker som de får. Målet är att aporna ska lägga lika lång tid på att söka föda som i frihet.

Inom vaccinforskningen går det ännu inte att använda alternativa metoder såsom artificiella immunsystem, menar hon.

– De artificiella immunsystem som utvecklats hittills är långt ifrån att vara användbara för komplexa immunologiska frågeställningar. I immunsystemet flyttar sig celler runt om i kroppen – de ska till lymfnoden, de ska till benmärgen och de ska till olika ställen i en organism. Det finns inget artificiellt system för det. Det är grunden till att immunologin blir rätt beroende av några typer av försöksdjur.

Gunilla Karlsson Hedestam påpekar att stora försöksdjur som apor medför att färre djur används.

– Vi fryser ner många rör från en enda blödning. En doktorand kan jobba en hel doktorandperiod med material som vi har i frysen.

Hennes institution köper tillgången till försöksdjuren från AFL. Helene Fredlund berättar att det rör sig om miljonbelopp för även det enklaste försöksupplägget.

– Det är gigantiskt dyrt. Om forskarna skulle kunna göra något annat istället och få samma resultat, så väljer de inte primatförsök utan gör det på alternativa sätt, säger hon.

Mats Spångberg är en av två veterinärer som arbetar på AFL.

– Min uppgift är att se till att djuren har det så bra som möjligt under försökens gång, både före, under och efter försöket. De ska ha en bra hälsa när de kommer dit. Jag är också med i själva försöksplaneringen, och ser till att forskarna använder metoder som orsakar djuren så lite skada och påverkan som möjligt.

Finns det en konflikt mellan lojaliteten till arbetsgivaren och att se till djurens hälsa?

– Nej, det finns inga konflikter över huvud taget där. Det ligger i allas intresse att man har så friska djur som möjligt. Ett försöksdjur som är stressat och mår dåligt är inget bra försöksdjur, säger han.

En av dörrarna i kontorslandskapet leder till ett omklädningsrum. Röda och blå skyddskläder hänger på krokar, och labbtofflor som ser ut som träskor finns i flera storlekar. Väl ombytt leds jag ned för en smal trappa och står plötsligt mitt i försöksanläggningen. Små lådor med strö i skyntar genom ett fönster och vi passerar en inhägnad där flera små grisar trängs. Kontrasten känns stor mellan lantbruksdjur och labbmiljö.

Efter ytterligare två skobyten – för att inte dra med sig bakterier mellan de olika "zonerna" – är vi framme vid aporna. Här jobbar Maria Valsjö, försöksdjurstekniker med specialisering på primater. Hon är ansvarig för ett tjugotal krabmakaker, upp-

delade på fyra stora burar – eller "voljärer", som jag flera gånger blir påmind om att det kallas. De har tillsyn två gånger om dagen.

– Vi jobbar så himla nära. De här är mina bebisar, säger hon och tittar på aporna som vigt hoppar runt i sina voljärer och nyfiket kommer fram till gallret för att titta.

Varje voljär har en inne- och en utedel. På golvet finns halm, och apornas utrymmen är inredda med leksaker och strukturer som de kan klättra på. Utedelens väggar och tak är av glas för att släppa in dagsljus. Så länge utetemperaturen är över fem grader står skjutdörrar och taklucka öppna, för att ge aporna en dos av moder natur. Galler hindrar dem från att komma ut, men släpper in insekter som de kan äta.

Det finns andra, mindre burar, som jag inte får se under besöket. I de så kallade autoklavburarna sitter apor två och två på en yta som precis uppfyller Jordbruksverkets minimikrav på två kvadratmeter golvyta och två meters takhöjd. I vissa fall kopplas burarna ihop för att göra utrymmet lite större.

Autoklavburarna är så små eftersom de ska kunna flyttas på och steriliseras. Då aporna i dessa burar används till vaccinförsök med hög "riskklass" får de undantas från kravet på tillgång till utemiljö. Autoklavburarna står i nuläget tomma, då inga försök pågår som kräver dem.

"Maria Valsjö får även tillsägning att inte använda namnen på djuren, något hon har svårt att hålla sig från."

Policyn gentemot journalister är inte helt tydlig. Både Helene Fredlund och Mats Spångberg har följt med ned till djuren, och jag får instruktioner om att jag "inte får intervjua" djurskötaren. Maria Valsjö får även tillsägning att inte använda namnen på djuren, något hon har svårt att hålla sig från. Enligt Mats Spångberg är det första gången de tar med en journalist till aporna och djurskötarna. Helene Fredlund vill först inte att jag använder apornas namn i artikeln, men hon ändrar sig sedan.

Mats Spångberg berättar att varje apa har både namn och nummer. Namnet används internt, när personalen pratar om de olika djuren och i träningen. Numren an-

vänds externt, till exempel i forskningsrapporter.

Maria Valsjö visar hur hon tränar aporna med en metod som kallas positiv förstärkning.

– Vi använder klickerträning, istället för att säga "bra". Fox, hand! Yokogoma, fot! Fox, andra foten!

Fox och Yokogoma, med sina nummer intuerade i blå siffror på magen, lägger lydigt händer och fötter i Maria Valsjöns hand. Hon gör ett ljud med en liten klickerdosa samtidigt som hon belönar dem med varsin bit cashewnöt. Övningen bygger förtroende samtidigt som Maria Valsjö kollar efter ska-

dor på händer och fötter så att ingen apa har klämt och skadat sig eller blivit biten.

Tillvaron kan verka idyllisk i de stora voljärerna – bättre än på djurpark, som Maria Valsjö uttrycker det – med till synes daglig träning, mycket närkontakt och stimulerande miljö. Men krabbmakakerna är där av en anledning. Försök görs på dem i en stadig ström – hur ofta varierar, men som mest ett försök i månaden för varje individ. Fox, Yokogoma, Cinnamon och resten av aporna på Maria Valsjöns avdelning deltar i så kallade PET-experiment, berättar Mats Spångberg.

– Man använder dem till att studera hur

Astrid Fagraeus laboratorium, på KI i Stockholm.

SÅ SÄGER LAGEN

- Alla försök där primater ingår måste utvärderas i efterhand, och varje djur måste journalföras individuellt.
- Anläggningen ska ha tillgång till en etolog.
- Primater ska ha tillsyn minst två gånger dagligen. Djuren bör tränas i att ha kontakt med och samarbeta med människor.
- Primater ska ha tillgång till både inom- och utomhusutrymme.
- Utrymmen för primater ska innehålla visuella barriärer och olika flyktvägar för att minimera aggression mellan djuren och inge en känsla av trygghet.
- Inredningen ska ge möjlighet för djuren att uttrycka sina normala beteendeböbehov, stimulera rörelse samt tillåta flykt uppåt. Berikningen ska vara anpassad till primaternas artspecifika och individuella behov.

Källa: Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om försöksdjur

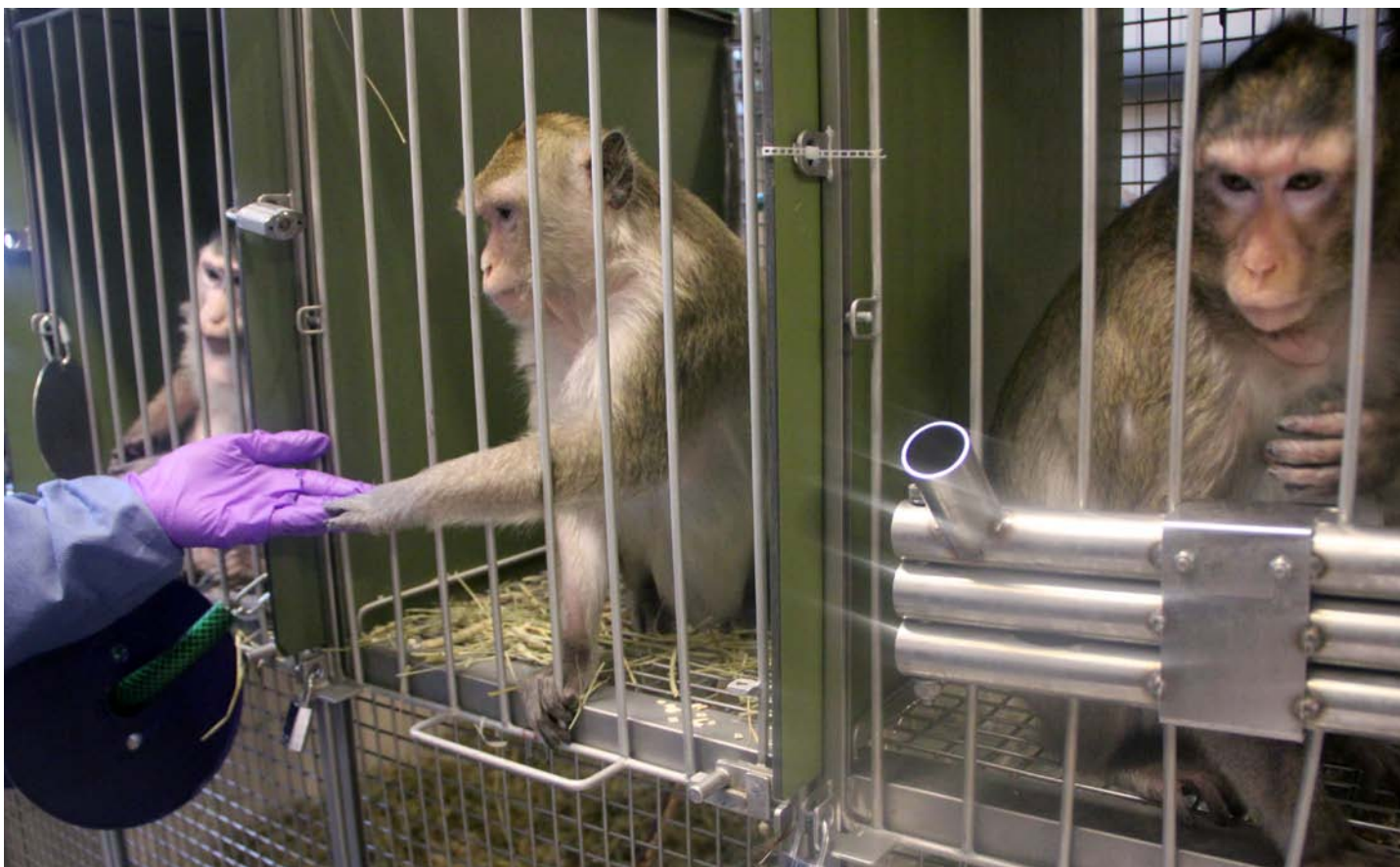

Foto: Astrid Fagraeus laboratorium

Aporna tränas att komma fram till voljergallret, så att de kan undersökas av djurskötaren eller få sövande injektioner. De utsätts för en stadig ström av försök – som mest ett i månaden. Många apor deltar i flera olika studier under sin tid på AFL. De som används till vaccinförsök avlivas alltid i försökets slutskede.

OLYCKOR, OCH OMPLACERINGAR

Flera apor har dött på grund av olyckor i Astrid Fagraeus laboratorium, något som lett till kritik och anklagelser om bristande djurtillsyn från djurförsöksmotståndare. Den senaste olyckan skedde i december 2011, då en apa gömt sig bakom en skiva i en av burarna där den klämts ihjäl. Sedan flytten till de nya lokalerna 2003 har ytterligare två apor dött efter att ha fastnat i olika inredningsdetaljer i burarna. Två apor har dessutom dött under narkos, och en apa har dött av akut njurbäckeninfektion.

I januari 2005 dog fyra krabmakaker av överhettning under en transport till AFL från en holländsk leverantör. Samma leverantör används fortfarande. Numera sker transporterna i första hand med flyg, vilket gör att de inte tar lika lång tid.

2009 omplacerades de tre aporna Bacill, Bacillus och Baloo från AFL (som då tillhörde Smittskyddsinstitutet) till ett djurhem i England. De slapp därmed avlivning efter att försöken var avslutade. Omplaceringen var ett resultat av en dialog mellan AFL, Animal Defenders International och Djurrättsalliansen.

olika läkemedelssubstanser binder sig till strukturer i hjärnan. Det gäller framförallt läkemedel mot sjukdomar som alzheimers eller parkinson. Läkemedlet påverkar inte apan, det ges i så små doser, säger han.

Maria Valsjö visar hur aporna tränas för försöken – när Cinnamon sträckt fram sin fot på kommando petar hon på benet med en sprutatrapp, för att vänja henne vid att få sprutan med bedövningsmedlet ketamin.

– Någon som inte känner aporna går in och ställer sig bakom, då trycker de sig mot mig. De märker inte att det är jag som sticker dem. De måste kunna lita på mig, jag är the good guy, vi är vänner. Sen lyfter jag ut apan när den somnat, berättar hon.

När bedövningsmedlet verkar slår det ut apornas temperaturreglering. På en hylla står en liten låda med varma kläder – svansvärmare i olika storlekar, samt en li-

ten glittrig tröja som Maria Valsjös mamma har virkat. Den sövda och påklädda apan läggs i en transportkorg med mjuk madrass efter att ha fått en venkateter insatt i vaden. De körs sedan till en PET-kamera, där de undersöks med samma utrustning som används till människor.

De mindre autoklavburarna används till apor som deltar i vaccinstudier, i arbetet mot bland annat HIV.

Aporna sövs, bärs till ett labb i anslutning till burarna och injiceras med vaccinet. Sedan får de återgå till burarna. Efter några upprepade vaccinationer får de ännu en injektion, denna gång med en modifierad variant av HIV-viruset. Senare utvärderas resultatet med hjälp av prover från blod, slemhinnor och benmärg.

"Det är jättejobbigt när djuren avlivas. Men jag finns här för djurens skull. Om de har det bra så är det värt varenda tår."

Maria Valsjö,
djurskötare, AFL

Krabmakaker kan bli upp till 30 år gamla i fångenskap, och en apa rapporteras ha levt i nästan 40 år. De apor som används i PET-studier på AFL avlivas långt innan

dess, när de är uttjänta och inte längre behövs i forskningen. När jag besöker AFL är de äldsta aporna där bara 12-13 år gamla.

De apor som används i vaccinstudier avlivas alltid som en del av försöket. Oavsett hur de reagerat på vaccinet och viruset.

– Det går aldrig så långt att apor blir sjuka i AIDS. Försöket är planerat så att man avlivar alla djuren i försöket. Man måste göra det eftersom man går in och tittar hur det ser ut i mjälten, i lymfknutarna och så vidare, säger Mats Spångberg.

På frågan om hur det känns när djuren avlivas, får Maria Valsjö tårar i ögonen.

– Det är jättejobbigt. Men jag finns här för djurens skull. Om de har det bra så är det värt varenda tår. Sen att jag blir ledsen, det får vara så.

Omsorgen om aporna, och kontrasten den utgör mot den kalla verklighet där apornas syfte är att vara forskningen behjälplig, blir tydlig när jag läser journalerna över de sex apor som deltog i vaccinstudien vid institutionen för mikrobiologi, tumör- och cellbiologi. Innan studien, som blev deras sista, deltog de i flera PET-försök. Bland långa rader av blodprover, injektioner och försöksanteckningar skymtar krabbmakernas öde. Timjan, med nummer 10082, som fått ett krampanfall efter ett försökstillfälle och därefter hållits i famnen och fått syrgas. Mowgli, med hjärtan ritade runt sitt namn på en journalsida, och anteckningen ”svårstucken!” framåt slutet på journalen. Milou som mått dåligt efter flera försök och därför förflyttats till en annan studie. Timotey som ”fått stryk” av de andra aporna, Tingeling som fått skador av ”strangulerande tejpringar” runt ena foten. Bådas sår ses noggrant över och plåstras om. Hiawata, som blivit apatisk och kraftigt nedkyld efter ett försök, får minutiös tillsyn och en anteckning till helgpersonealen om att ”ge x-tra tillsyn och kärlek”, följt av två månaders ordinerad vila.

Sin sista tid, medan vaccinförsöken gjordes, tillbringade aporna i sammankopplade autoklavburar. De bodde tre stycken i varje, på åtta kubikmeter.

Sedan, längst bak i varje apas journal, finns några korta, sobra anteckningar från den sjuttonde november 2010. Sövd, tappad på blodprov. Vaginal och rektal sköljning. Avlivning, organtagning. ✕

Foto: Djurrättsalliansen

En dag i veckan under två månader stod aktivister från Djurrättsalliansen vid ett infobord på KI, som en del i kampanjen mot djurförsök på apor. Olyckorna borde ha kunnat stoppas, menar de.

"Slapphänt hantering och kontroll av aporna"

Under hösten intensifierade Djurrättsalliansen sin kampanj "Stoppa primatförsöken". Organisationen är starkt kritisk till hur aporna på AFL behandlas. Dödsolyckorna hade kunnat undvikas, menar Daniel Rolke, engagerad inom Djurrättsalliansen.

Apora på Astrid Fagraeus laboratorium är en av Djurrättsalliansens hjärtefrågor, berättar Daniel Rolke. Kampanjarbetet går under namnet "Stoppa primatförsöken", och har varit extra intensivt under hösten. Aktivister har stått vid ett informationsbord på Karolinska Institutet och delat ut flygblad.

– Kampanjen har dels målet att driva igenom ett förbud av djurförsök på apor, dels att få AFL att upphöra med djurförsök på apor. Responsen från anställda och studenter vid Karolinska Institutet har varit blandad, men flera professorer har uttryckt sitt stöd för oss och det är glädjande att se att så många framtida forskare vill arbeta utan att använda djurmodeller, skriver Daniel Rolke i ett mail till Tidningen Djurskyddet.

Enligt Mats Spångberg, veterinär på AFL, har sex apor dött av olyckor sedan flytten till nya lokaler 2003. Ytterligare fyra apor dog av syrebrist i en transport till AFL, och dödsfallet har lett till kritik från djurförsöksmotståndare. Daniel Rolke menar att den totala siffran är högre, och påpekar att apor dog av olyckor även innan flytten till nya lokaler.

– Det är deras slapphänta hantering och kontroll av aporna som har lett till olyckorna. Om tillsynen på AFL fungerat så borde personalen upptäckt sårskador och avmagrade djur i tid.

Varför har ni valt att fokusera på just AFL-aporna? Finns det inte andra djur som lider mer i djurförsök?

– Sedan 2003 är djurförsök på människor, koapor – schimpanser, dvärgschimpanser, gorillor och orangutanger, och nio arter av gibbonapor – förbjudna i Sverige. Det känns som att nästa steg vore att även innefatta makaker bland de primaterna, eftersom det inte finns någon anledning att anta att de lider mindre än till exempel en schimpans eller en människa, då vårt DNA är så pass likt. Vi arbetar med frågor där vi tror att vi har möjlighet att förändra, och vi ser ett förbud mot alla primatförsök som inom räckhåll, medan det är betydligt svårare att driva igenom ett förbud mot djurförsök på alla djur i nuläget. Vi arbetar även mot andra djurförsök.

Helene Fredlund, enhetschef för AFL, menar att de bilder ni använder i er kampanj inte föreställer apor på AFL.

– Djurrättsalliansen tycker det är viktigt med korrekt information och har de senaste åtta åren försökt få komma på studiebesök för att bland annat ta bilder. Vi har även föreslagit att en oberoende fotograf ska få komma in och ta bilder. Den senaste bilden vi har därifrån är genom ett fönster i samband med en demonstration för tre år sedan där man kan se en apa i en bur lika liten som en garderob. Däremot så har vi även bilder från den kritiserade uppfödningens anläggning i Kina, där AFL köper sina apor från. ✕

"För bara tio år sedan var cellmodeller andra klassens forskning"

Vid årsskiftet började EUs nya direktiv för försöksdjur att gälla. Andemeningen i direktivet är att djurförsök på sikt ska ersättas. **Forskningen går framåt, men om målet ska uppfyllas krävs mer resurser och bättre utbildning.** Det menar Karin Gabrielson Morton från stiftelsen Forska Utan Djurförsök.

De Tre R:en – 3R – är något av ett mantra i djurförsöksvärlden. De står för de tre engelska orden Replacement, Reduction och Refinement eller ersättning, minskning och förfining. Begreppet lanserades av två brittiska forskare 1959, och anses av många vara synonymt med utvecklingen av alternativa metoder. Målet är att djurförsök ska ersättas med djurfria metoder där det är möjligt, försö-

ken ska göras så att färre djur drabbas, och de som drabbas ska behöva genomlida så lite smärta och påverkan som möjligt.

Vid årsskiftet börjar EUs nya djurförsöksdirektiv att gälla i Sverige. En central djurförsöksetisk nämnd och en nationell kommitté för samordning av internationella djurförsöksfrågor är några av nyheterna. Det uttalade målet med direktivet är att hitta alternativa metoder, och 3R är tänkt att vara den röda tråden. Men risken finns att forskarna bara hanterar det som ökad byråkrati, menar Karin Gabrielson Morton från stiftelsen Forska Utan Djurförsök.

– Den yttersta målsättningen är att djurförsöken ska ersättas, även om det idag anses nödvändigt att använda djur i viss typ av forskning. Det är den viktigaste punkten i det nya direktivet. Det här innebär faktiskt att vi måste tänka om, att

strategiskt och målmedvetet arbeta för att ersätta djurförsök. Och att direktivet ska vara ett verktyg för att det ska ske. EU-kommissionen måste nog tydliggöra det målet med direktivet, säger hon.

3R-målsättningen hamnar dock på kollisionskurs med en annan viktig princip i EU-sammanhang – den om harmoniseringen av ländernas lagar. Samma regler ska gälla överallt. Direktivet innehåller därför regler om att inget land får införa hårdare bestämmelser, även om det skulle gynna försöksdjuren. Lagar som funnits innan direktivet infördes får dock finnas kvar.

I Sverige behöver forskare som vill använda djurförsök i sina studier ansöka om tillstånd hos en djurförsöksetisk nämnd. Nämnderna består till hälften av forskare och djurtekniker, och till hälften av lekmän – politiker från olika partier, samt representanter från djurskydds-

"Den yttersta målsättningen är att djurförsöken ska ersättas, även om det idag anses nödvändigt att använda djur i viss typ av forskning."

Karin Gabrielson Morton, Forska Utan Djurförsök

Karin Gabrielson Morton, Forska Utan Djurförsök

Foto: Istockphoto

Utvecklingen när det gäller cellodling går snabbt och ökar hela tiden möjligheten att ersätta djurförsök, menar Forska Utan Djurförsök. Datorsimuleringar, en annan viktig ersättningsmetod, används redan för utvärdering av kemikalier, utveckling av läkemedel och till simuleringar i utbildningar.

eller djurrättssorganisationer. Systemet med etisk prövning blir nu obligatoriskt i alla EU-länder. För Sveriges del innebär direktivet att en ny, central nämnd ska införas. Hit kan forskare som fått sina ansökningar avslagna överklaga besluten – men ett beviljat tillstånd kan inte överklagas av djurförsöksmotståndare. Karin Gabrielson Morton är en av dem som fått i uppdrag av regeringen att sitta i den centrala nämnden.

– Att godkännanden av försök inte kan överklagas betyder att nämnderna nästan kan fatta vilka beslut som helst utan att det prövas om det är rimligt. Jag tror att det skulle vara väldigt bra om även djurskyddsorganisationer får överklaga. Det gör ju att man skulle få en överprövning av mycket av det som händer i nämnderna, även om det ganska snart skulle utvecklas en praxis, säger hon.

Karin Gabrielson Morton vittnar om nämndledamöter som känt sig överkörda, antingen genom att inte få information i tid inför möten, eller genom att helt enkelt ignoreras när de försökt framföra information om alternativa metoder. Det nya direktivet kommer att ställa högre krav på nämndernas etiska prövning, menar hon.

Är forskarna ointresserade av alternativa metoder?

– Det är inte bara där problemet ligger. Om vi ska kunna ersätta djurförsöken måste forskarna få dels utbildning, de måste lära sig de nya metoderna och ha dem med sig som redskap i början av sin forskarkarriär. Forskarna har väldigt lite tid och de har svårt att få forskningsanslag idag. Använder man etablerade metoder så behöver man mindre pengar än om man utvecklar en ny metod, det är kostsamt och tar tid.

Vetenskapsrådet betalar ut 13 miljoner kronor varje år till utvecklandet av alternativa metoder. Ytterligare en miljon kommer från Astra Zeneca, och en från stiftelsen Forska Utan Djurförsök. Viktiga pengar, men ”en droppe i havet” i forskningssammanhang, menar Karin Gabrielson Morton. Förutom ökade resurser hoppas Forska Utan Djurförsök på ett svenskt 3R-center, som skulle kunna fungera som en knutpunkt för forskningen.

– Det finns idag ingen som går igenom ansökningarna till de djurförsöksetiska nämnderna och försöker identifiera vart det används riktigt mycket djur, och vilka som är de plågsamma försöken, och vad vi ska göra åt dem. Det hoppas vi att ett 3R-

DJURFÖRSÖK

Världen över används cirka 115 miljoner djur per år i djurförsök. Enligt EUs definition, som inkluderar alla djurförsök som minst innebär ett ingrepp motsvarande ett nålstick, används en halv miljon djur per år i Sverige. Enligt den svenska definitionen, som bland annat innefattar beteendestudier, används en miljon djur per år.

DE TRE R:EN

De tre R:en är riktlinjer för arbetet med att dels ersätta djurförsöken, dels förbättra metoderna i de djurförsök som fortfarande görs. De lanserades 1959 av Burch och Russell, två brittiska forskare.

- **Replace** (ersätta) – djurförsöken bör ersättas med djurfria metoder.
- **Reduce** (minska) – antalet djur som används i försöken bör minskas, genom till exempel ändrade metoder.
- **Refine** (förfinas) – lidandet för djuren bör minskas, genom till exempel bättre smärtlindring och djurhållning.

Källa: Forska utan djurförsök

ÄNDRINGAR I DJURSKYDDSLAGEN

Flera ändringar har gjorts i djurskyddslagen, djurskyddsförordningen och föreskrifterna, med anledning av bland annat EUs försöksdjursdirektiv. Ändringarna trädde i kraft vid årsskiftet. De är bland annat:

- **Djurförsöksetiska nämnder:** De djurförsöksetiska nämnderna som godkänner försök byter namn till "Regionala Djurförsöksetiska Nämnder". En "Central Djurförsöksetisk Nämnd" bildas för att hantera överklaganden av de regionala djurförsöksetiska nämndernas beslut samt att ansvara för efterhandsgranskningen av vissa djurförsök.

- **Längre tillstånd:** De djurförsöksetiska nämnderna kan godkänna djurförsök för en

tidsperiod på upp till 5 år istället för (som tidigare) 3 år.

- **Efterhandsgranskning:** De djurförsök som utsätter djuren för störst lidande samt alla försök på apor och även andra djurförsök, om de etiska nämnderna så beslutar, ska granskas i efterhand.

- **Nationell kommitté för skydd av djur som används för vetenskapligt ändamål:** Samarbetet mellan medlemsstaterna i försöksdjursfrågor ska förbättras och därför ska varje medlemsstat inrätta en nationell kommitté.

- **Populärvetenskaplig sammanfattning:** Det ska finnas en populärvetenskaplig av varje ansökan om djurförsök. Dessa kommer att publiceras på Jordbruksverkets webbplats.

- **Djurskyddsorgan:** På varje anläggning för försöksdjur ska det finnas ett djurskyddsorgan som ska arbeta med att främja djurens välfärd med fokus på att minska, förfina och ersätta djurförsök. Djurskyddsorganen ska bestå av ansvarig veterinär samt representanter för forskare och djurvårdande personal vid anläggningen.

- **Undantag:** De djurförsöks-etiska nämnderna ges möjlighet att bevilja undantag från flera av reglerna som ska skydda djuren från onödigt lidande. Försök som utförs på privatägda djur samt vilda djur och djur i djurparker undantas från krav på djurförsöksetisk prövning, om de inte riskerar att utsättas för lidande p.g.a försöket. Likaså undantas ringmärkning av fågel från djurförsöksetisk prövning.

Källa: Forska utan djurförsök

center ska kunna bidra till.

Karin Gabrielson Morton anser inte att det finns alternativ till alla typer av djurförsök idag. Men djuren är inte heller perfekta modeller för människor, menar hon.

– Och då är frågan om man ska lägga så mycket pengar och resurser på forskning med de modeller som finns idag? Borde man inte snarare göra en jättesatsning på att utveckla bättre metoder? Det är väldigt lite pengar idag som är specifikt avsatta för att ersätta djurförsök.

Är det realistiskt att tro att alla djurförsök kan komma att ersättas i framtiden?

– Jag vet många forskare som säger att ja, så kommer det absolut att bli. De ser stora möjligheter att ersätta alla djurförsök och tror inte att de kommer finnas kvar om 50 eller 100 år. Lika många, eller ännu fler, säger att vi aldrig kommer att helt komma bort från djurförsöken, vi kommer alltid att behöva fullständiga intakta individer för att testa på, men det kommer att ske i

betydligt mindre omfattning än idag. Så kallad biologisk produktion, till exempel insulin för diabetiker, är ett av de områden där forskningen kommit längst med att ersätta djuranvändning. Insulinet framställdes förr från grisfoster. Nu odlas det fram i bakterier eller jäst, och räknas som renare och säkrare. Därmed har man kunnat ta bort djurtesterna som tidigare gjordes av det färdiga insulinet.

Eftersom djurförsök är kostsamt finns det mycket pengar att spara när väl modellerna är utvecklade. Två andra tekniker som gått framåt med stormsteg de senaste åren är datorsimulering och cellmodeller, berättar Karin Gabrielson Morton.

– Forska Utan Djurförsök har varit med och gett anslag till ett projekt där man använder mänskliga leverceller, i bland annat hepatitforskning. Bara för några år sedan gick detta bara att göra på schimpanser, för det var inget annat djur som kunde bli infekterat med hepatit C, och man fick inte viruset att överleva i

cellmodeller. För bara tio år sedan var cellmodeller andra klassens forskning. Nu har man både kommit över problemet med att odla cellerna och få viruset att överleva.

I USA gjorde myndigheterna en helomvändning för fem år sedan. Istället för att testa kemikalier på djur, ändrades fokus till att hitta modeller som speglade mänskliga förhållanden. Utvecklingen går blixtnabbt. Karin Gabrielson Morton jämför med utforskandet av människans DNA, där utvecklingen började långsamt för att sedan accelerera bortom alla förväntningar. Hon hoppas att den så kallade "nya toxikologen" kommer att sprida sig till Sverige.

– Amerikanska myndigheter säger att de har kommit så pass långt att de tror att man är helt borta från djurförsöken om 15-20 år. Och de säger att anledningen till att det kommer att ta så lång tid inte är att den vetenskapliga tekniska utvecklingen tar tid, utan att det kommer att ta väldigt lång tid att övertala beslutsfattarna. ✕

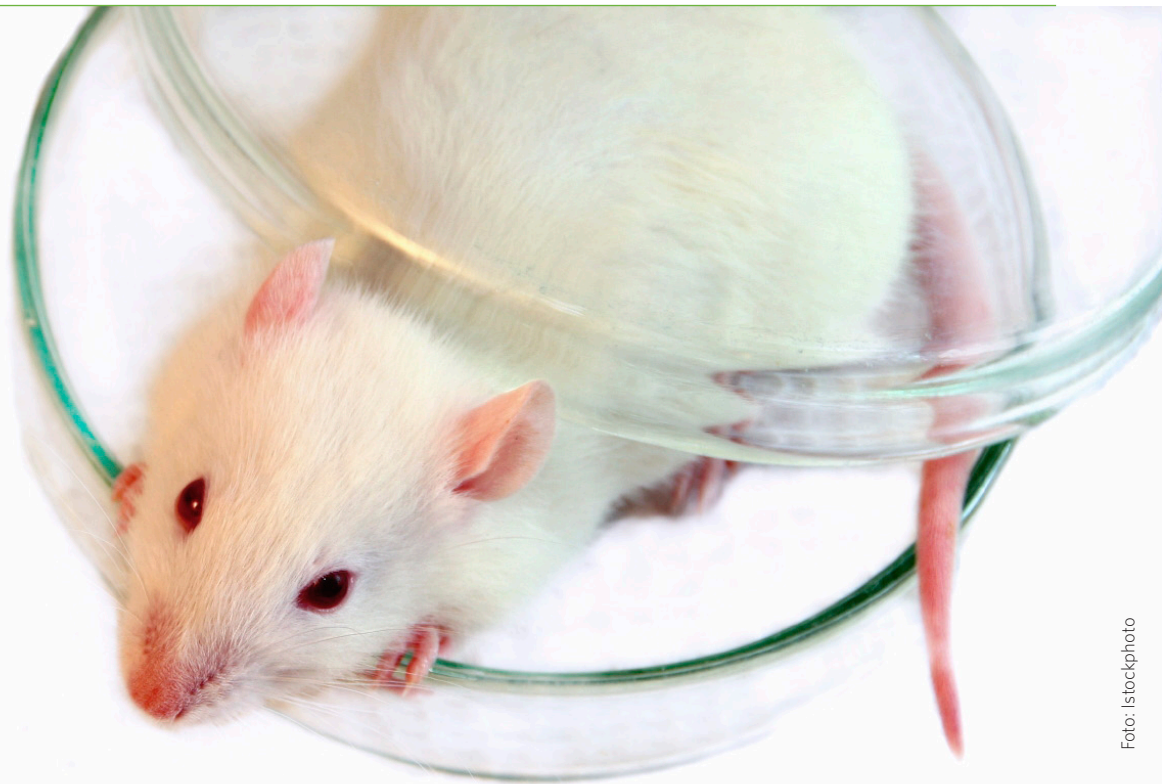

Foto: iStockphoto

Djurskyddsinspektör: Anmälan påverkar

Inspektörernas anmälningar leder sällan till åtal. Trots detta stoppar en anmälan ofta ett försökmoment som gått över gränsen, menar djurskyddsinspektörer.

Från och med årsskiftet ska försöksdjursverksamheten kontrolleras oftare.

Inspektörernas anmälningar leder sällan till åtal. Trots detta stoppar en anmälan ofta ett försökmoment som gått över gränsen, menar djurskyddsinspektörer. Från och med årsskiftet ska försöksdjursverksamheten kontrolleras oftare.

Husdjur och lantbruksdjur ska skyddas mot lidande. På den punkten är djurskyddslagen glasklar. När det gäller försöksdjur handlar det istället om olika nivåer av lidande – en viss mängd anses vara accepterat, beroende på hur stor nytta människor kommer att ha av försökets resultat. Därför behandlas varje försöks-

ansökan i de etiska djurförsöksnämnderna, och får tillstånd att tillfoga djuren ett visst mått av lidande. Så länge det har godkänts av en etisk nämnd räknas det som lagligt.

Djurskyddsinspektörernas kontroller går därmed ut på att se om forskarna överskrider sina tillstånd – det vill säga om försöken orsakar större lidande än vad som är tillåtet enligt försökstillstånden. Enligt Olof Leander, djurskyddsinspektör på Länsstyrelsen i Stockholm, är det därför viktigt att vara påläst om tillståndens innehåll och anläggningarnas verksamhet. Han berättar

att inspektionerna fokuserar på de försök som innebär störst lidande för djuren.

– Vi tittar på vad de specifikt har genomgått, räknar ihop antalet moment, och så har man veterinärbesiktning på dem. I det etiska godkännandet finns avbrytningspunkter och slutpunkter. Vi kräver att de ska respekteras, säger han.

Om inspektören anser att lidandet har överskridit gränsen som anges i tillståndet görs en åtalsanmälan. Brottsrubriceringen kan vara till exempel djurplågeri eller brott mot djurskyddslagen. Men anmälningarna leder nästan aldrig till åtal och rättegång,

"Åklagarna är inte så insatta i djurskydd, djurskyddsärenden och djurskyddslagen. Jag tror att vi måste bli bättre på att överklaga deras nedläggningar."

Henriette Bonde,
djurskyddsinspektör

utan läggs ned av åklagaren. Henriette Bonde, djurskyddsinspektör i Skåne och styrelseledamot i Djurskyddsinspektörernas Riksför-
ening, tror att det beror på kunskapsbrist hos åklagarna.

– Man är inte så insatt i djurskydd, djurskyddsärenden och djurskyddslagen. Jag tror att vi måste bli bättre på att överklaga deras nedläggningar och ifrågasätta varför de lagt ned. Men vi har resursbrister och är underbemannade så det är inte alltid man hinner göra det, säger hon.

Olof Leander menar att en åtalsanmälan

ofta tas på allvar, trots att den inte leder till rättsliga följder.

– Ingen driver ju det här vidare om vi upptäcker det, naturligtvis. Kommer vi med ett påpekande så avslutar man ju den delen av försöket.

Det nya EU-direktivet ställer nya krav på djurskyddsinspektörerna, något som Henriette Bonde tycker är positivt.

– Den största påverkan är det lagkrav som säger att vi måste kontrollera en tredjedel av alla anläggningar som har tillstånd varje år, och det kommer innebära

att vi måste göra många fler kontroller än vi gjort hittills. Vi får också en tydligare lagstiftning att ha i ryggen när vi är ute och kontrollerar, säger hon.

Stockholm är det enda länet i landet där det redan utförs tillräckligt många kontroller för att uppfylla EU-direktivets krav, enligt Henriette Bonde. För de övriga länen innebär det ökad arbetsbörda. Trots att fler inspektioner kräver mer resurser har länsstyrelserna inte fått mer pengar att röra sig med, berättar Henriette Bonde.

– Vi får prioritera om helt enkelt, säger hon. ✕

Henriette Bonde, djurskyddsinspektör och ledamot i Djurskyddsinspektörernas Riksför-
ening.

PLÅGSAMMA DJURFÖRSÖK

- Länsstyrelsen i Stockholm gjorde i mars 2011 en sammanställning över de aktiva studier i länet där djur utsattes för försök av "avsevärd svårighetsgrad". Avsevärd svårighetsgrad är kategorin för de försök som innebär mest lidande.
- De sammanställda tillstånden gällde cirka 120 000 möss, 30 000 råttor samt ett mindre antal djur av andra arter. Enligt Olof Leander, djurskyddsinspektör på Länsstyrelsen, är siffrorna förmodligen liknande nu, två år senare. Det framgår inte av sammanställningen hur många av djuren som deltog i själva försöken och hur många som endast användes i avl för att få fram rätt genetisk bakgrund.
- Siffrorna skvallrar om fruktansvärda plågor. Till exempel användes 27 000 möss, 15 000 råttor och 900 marsvin i artritförsök och så kallade EAE-modeller, där en nervinflammation framkallas.
- "Artritmodellerna ger stora och i många fall långvariga smärtor. EAE-modellerna gör djuren förlamade och medför stora välfärdsförluster. Det förekommer att djuren får gå länge i försöken", skriver Olof Leander i sammanställningen.
- Listan fortsätter med tusentals möss och råttor i försök med bland annat nervskademodel-
ler, där syftet är att framkalla smärta. Får och grisar utsätts för tunga operativa ingrepp, ofta med stympning som en del av försöket. I vissa försök av avsevärd svårighetsgrad är lidandet mindre, som i tumörforskningen, eller svårbedömd, som i toxicitetstester.

Bli en djurskyddare!

Pengar kvar på kontot och sugen på shopping? Kombinera nytta med nöje och lägg pengarna på produkter från organisationer som hjälper djuren istället!

Köp en tröja, ryggsäck eller tygkasse för att stödja oss, på www.djurskyddet.se/se/om-djurskyddet/profilprodukter.

Stöd arbetet mot djurtestad kosmetika

Djurens Rätt är med sina 32 000 medlemmar Sveriges största djurrätts- och djurskyddsorganisation. De driver flera kampanjer, bland annat om situationen för burhöns, kycklingar i industriell produktion och långa djurtransporter. Kampanjen "Säg NEJ till djurtestad kosmetika i Europa" som Djurens Rätt driver tillsammans med olika europeiska organisationer, går ut på att arbeta för att se till att EU inför ett utlovat förbud mot djurtestad kosmetika.

Stöd deras arbete genom att köpa en tygkasse på www.djurensratt.se.

En kasse för naturen

Världsnaturfonden, eller WWF, jobbar för att bevara den biologiska mångfalden. De vill hindra förstörelsen av naturliga livsmiljöer och verka för att naturresurser utvinns på ett hållbart sätt.

Köp kassen för att stödja Världsnaturfonden på www.wwf.se.

BOKTIPS!

HUR MÅR MATEN?

Per Jensen

Natur & Kultur

Dagens livsmedelsproduktion är en storskalig industri, och konsumenten får sin information om hur maten blir till från "sagor, reklam och propaganda", som det står på baksidan av boken. Men hur mår egentligen de djur som blir till kotletter och kycklingklubbor på vår tallrik? Per Jensen, professor i etologi vid Linköpings universitet, beskriver djurens vardag i produktionen, och ger en inblick i forskningen kring deras behov och beteenden, och hur de mår.

Experiment visar till exempel att hönor värderar tillgången till sittpinnar nästan lika högt som tillgång till mat. Ett bra underlag är viktigare än storleken på buren, när hönan får välja.

Författaren är kritisk till storskalig industriell produktion, och att lönsamhet sätts före djurs behov. Han anser inte att vi bör äta vegetariskt – med hänvisning till en levande landsbygd, och att djuren saknar medvetande om sin egen kommande död – utan istället köpa KRAV-märkt, ekologiskt och svenskt.

Boken går att köpa från till exempel www.adlibris.com eller www.bokus.com.

Hjälp de stora rovdjuren!

Svenska Rovdjursföreningen arbetar för att ge en röst till varg, björn, lo och andra rovdjur. Just nu kämpar de mot vinterns vargjakt. Svenska Rovdjursföreningen hjälper även tamdjursägare att sätta upp rovdjurssäkra stängsel och bistår länsstyrelserna med spårtolkning i rovdjursinventeringar.

Köp en tygkasse för att stödja deras verksamhet på www.rovdjur.se.

**7
TIPS!**

BLI BÄTTRE PÅ ATT FÅNGA DJUR PÅ BILD

Ny kamera i julklapp? **Djur är perfekta fotomotiv för att lära sig kamerans funktioner.** De är ofta svårare att fånga på bild än människor. Lär dig ta bilder på katten, hunden eller vilda djur utan att gå för långt.

Text Micke Hanås

Foto: Miranda Hedbring

1

FÅ MÖRKA DJUR ATT FASTNA

En hund med svart päls blir sällan mer än ett mörker med två ögon på bild. Se alltid till att släppa in mycket ljus i bilden för att lysa upp djuret. I vanliga fall bör du undvika blix (för att bilderna blir snyggare, och för att många djur tycker att det är obehagligt), men här kan det behövas ett undantag. Med en kompaktkamera kan du använda "fest-inställningen" som enkelt ger en fin blixsupplyst bild tillsammans med naturligt ljus. Om du använder kamerans manuella inställning, kan du ställa in slutartiden på till exempel 1/10 sekund för att släppa in mer naturligt ljus – men bara tillsammans med blix, annars blir bilden suddig.

2 FÅNGA RÖRELSEN

Hundar som springer efter en boll eller en ekorre som springer upp för ett träd – ju snabbare de rör sig desto svårare att fånga på bild. Tricket är att ha kameran inställd på "sport-läget", som är till för att frysa rörelser. Om du använder manuella inställningar, se till att ställa in en kort slutartid, till exempel 1/500-dels sekund.

STÖR INTE DJURET MER ÄN NÖDVÄNDIGT

Det är viktigt att tänka på att du kan inkräkta på djurets trygghetszon när du tar foton. Detta gäller speciellt vilda djur. Stör aldrig djuret mer än nödvändigt och inte under för lång tid. Om djuret är vid sitt bo eller har ungar i närheten bör du inte gå nära. Använd istället kamerans zoomfunktion, eller ett så kallat tele-objektiv. Om djuret gör utfall mot dig, spelar skadat eller uppträder nervöst är du för nära.

VISA DJURETS KARAKTÄR

Husdjur, liksom människor, har egna personligheter och karaktärsdrag. Locka fram dessa och fånga dem på bild. Till exempel kan du låta hunden eller katten slappna av på sitt favoritställe och glömma bort kameran. Ett annat bra trick när djuret är avslappnat är att ha kameran redo och be någon ropa eller vissla på djuret – och sedan fånga ögonblicket då det reagerar med öronen på spets.

Foto: Elsa Frizell

FÅGEL, FISK ELLER MITTEMELLAN

Människor ser ofta djur från "människoperspektivet", det vill säga du ser en katt ovanifrån och en giraff underifrån. Fotot blir mer spännande om du använder ett annat perspektiv, till exempel i marknivå eller till och med lite underifrån för en katt. Många av dagens kameror har utfällbara monitorer som du kan vinkla. På det sättet kan du hålla kameran vid marknivå och ändå se på monitorn hur bilden kommer att se ut.

6 MANIPULERA

Ibland skadar det inte att hjälpa naturen lite på traven. Om trädet har en speciell gren där det skulle vara riktigt snyggt om en domherre satte sig, kan du alltid ge fågeln en anledning att placera sig på det ställe du önskar. Det gör du lätt genom ett lockbete i form av en till exempel en talgboll. Se bara till att du inte lockar djuret till ett ställe det inte kan ta sig ned ifrån – till exempel din katts favoriteleksak i toppen av midsommarstången.

7 TA MÅNGA BILDER I SNABB FÖLJD

Alla som försökt få ett djur att posera för en bild vet hur svårt det är att få det att vara stilla. Tricket är att dels ha kameran nära, så att du alltid är redo, och dels att ta många bilder i snabb följd. På avancerade kameror finns det en inställning som gör att en serie bilder tas när du håller ned avtryckaren. På så sätt blir det större chans att djuret som inte kan sitta still fastnar snyggt på åtminstone några bilder.

Foto: iStockphoto

Tre dygn i taget har de engagerade jour på Djurambulansen. Tommy Bergkvist besöker ofta Djursjukhuset i Bagarmossen, Stockholms enda nattöppna djursjukhus. Flera av volontärerna har sjukvårdsbakgrund, men det är inget krav. Det är däremot kärlek för djur och att kunna hantera människor.

RYCKER UT FÖR DJUREN

Dygnet runt finns de tillgängliga för den som behöver dem. **Med Djurambulansen Stockholm behöver ingen längre vara ensam i sin oro över en fyrbent familjemedlem.**

– Vi har en dubbel roll. Vi gör det för djuren, men ofta har vi nästan en ännu viktigare roll för djurägaren, säger Kina Fritz på Djurambulansen Stockholm.

"Mycket handlar det om att trösta och stötta människor. Vi följer med hela vägen in och lämnar inte patienten förrän vi känner att det är läge."

Tommy Bergkvist,
Djurambulansen Stockholm

När telefonen ringer lämnar han det han har för händerna och ger sig av. Oavsett om det är en trevlig lunch, en bra film eller en mjuk dunkudde i natten. Som gammal taxichaufför kryssar han lätt Stockholms gator i den gula ambulansen för att undsätta länets djur.

– Man vet aldrig vad som väntar en, det är rätt kul, säger Tommy Bergkvist, som är pensionär sedan ett år tillbaka och en av dem som ideellt bemannar Djurambulansen Stockholm.

Han ler milt, slänger ett öga i backspeglarna och rattar vant ut bilen från en parkering söder om Stockholm.

Ofta är de två volontärer i ambulansen, en som kör och en som åker i vårdutrymmet tillsammans med djuret - och ofta en husse eller matte. Körningarna ser väldigt olika ut, ibland är de planerade, ibland är det bråttom. Det har hänt att han åkt till djursjukhuset liggandes ovanpå en hund med ett epileptiskt anfall. Andra gånger handlar det om att ge första hjälpen, linda om, plåstra och bära.

I bilen finns också resurser för att sätta in dropp och ge syrgas, men för att göra det måste det vara en veterinär med i ambulansen, förklarar Tommy.

– Mycket handlar det om att trösta och stötta människor. Vi följer med hela vägen in och lämnar inte patienten förrän vi känner att det är läge. Om det går illa för djuret känner man att man i alla fall gjort något som medmänniska, säger han och tillägger:

På en liten bildskärm nära ratten kan Djurambulansens förare följa vad som händer i vårdutrymmet.

– Den dagen min hund får åka in så kommer det inte vara jag som kör.

Djurambulansen Stockholm har ett samarbete med polisen och blir uppringda när polisen hämtar in en person med ett husdjur hemma.

– Då kommer vi efter och hämtar djuret. Det är rätt mycket skit man får se, säger han och sänker blicken.

– Men också så mycket fina grejer.

Han minns när två asylsökande pojkar räddat en liten kattunge, men inte fick ha kvar den för hyresvärderna.

– Då ringde de oss. Den var så här liten,

säger han och kupar högerhanden.

De tunga dagarna är sammanhållningen i föreningen viktig, säger han.

– Om man varit på en utryckning och det gått bra berättar man det hemma. Men om det inte gått bra så håller man det för sig själv. Då är det är guld värt att ha kollegor som förstår och varit med om samma sak och har samma förutsättningar. Vi blir verkligen ett team och pratar ihop oss om vad kan göra bättre nästa gång.

Ambulansen är en ombyggd vanlig ambulans – en så kallad humanambulans – som föreningen köpte i oktober. I bilen finns en bildskärm där föraren alltid kan

Tommy Bergkvist har tidigare kört ambulans för människor. Bilen är full av utrustning för att volontärer och veterinär ska kunna hantera olika situationer.

FAKTA: DJURAMBULANSEN STHLM

- 10 och 15 personer turas om att bemanna ambulansen.
- Verksamheten drivs helt ideellt av oavlönade volontärer och går runt på donationer och medlemsavgifter.
- Djurambulansen Stockholm kör också planerade transporter som till exempel för vaccinering eller andra veterinärbesök åt sina medlemmar, men de akuta resorna har prioritet.
- I Stockholm finns två olika föreningar som kör akuttransporter med djur. Namnen, "Djurambulansen Stockholm" och "Djurambulansen" är snarlika.
- Att vara medlem i Djurambulansen Stockholm kostar 400 kronor per år. Då ingår en körning per år.
- På detta nummer kan du nå Djurambulansen Sthlm, dygnet runt:
08-588 03 112

se vad som händer bak i bilen, en anordning som gör att föraren kan få ut buren ur bilen på 15 sekunder vid brand, och två temperaturanläggningar så att föraren kan höja temperaturen enbart i den bakre delen.

– Det är viktigt för bland annat djur i chock att det är varmt, förklarar Tommy, utan att släppa blicken från gatan framför.

Blåljus har de också, men de får bara använda dem i undantagsfall med ett särskilt tillstånd från polisen.

– Vi valde att investera i en riktig ambulans främst för att både djurägare och veterinär ska kunna åka där bak och hela tiden ha kontakt med djuret, säger Tommy.

Djurambulansen Stockholm gör uttryckningar över hela länet – från Norrtälje till Nynäshamn. I framtiden satsar föreningen på att kunna köpa ytterligare en ambulans så att en kan stå norr om staden och en i söder.

Ofta handlar det om husdjur eller små-

vilt. Men uttryckningarna kan se väldigt olika ut.

– Det mest exotiska jag kört är nog en stork. Den skulle ha varit i Afrika, men hade flugit fel, berättar Tommy.

Den gången åkte han ensam till Trosa för att hämta den och fick stor användning av kameran som visar det bakre utrymmet.

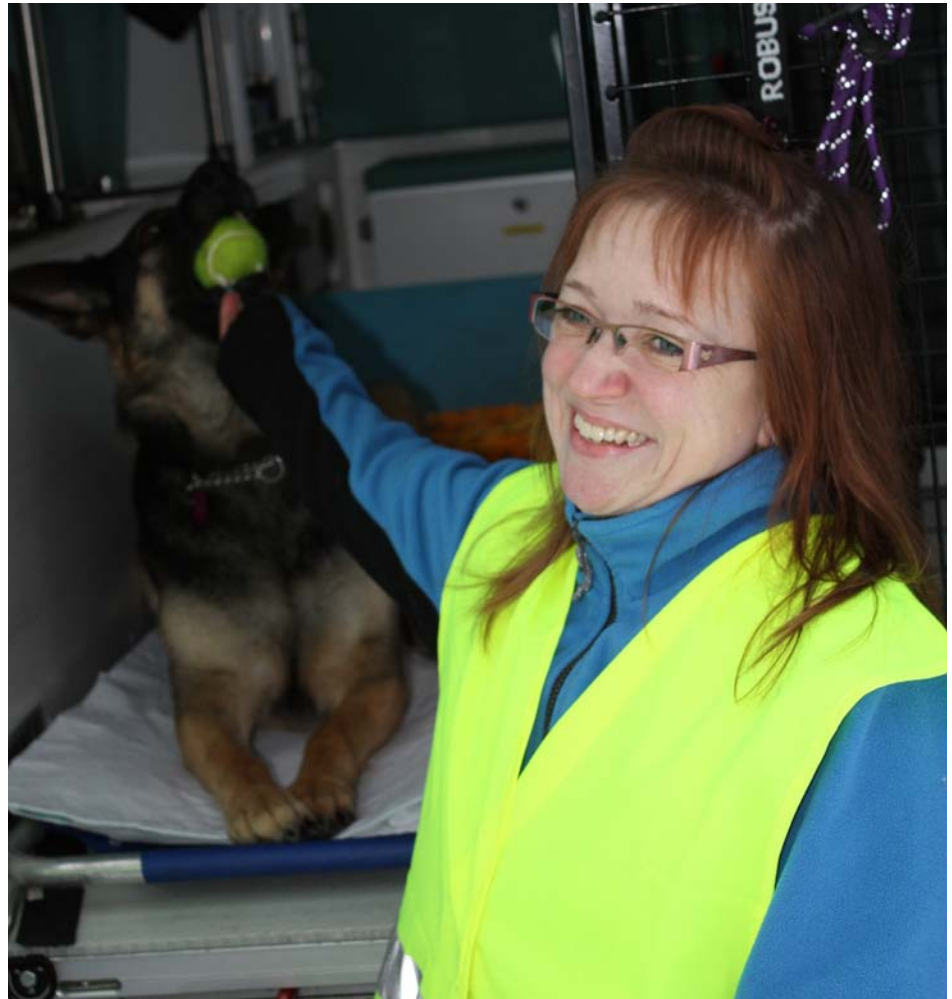
– När storkar ligger ner kan benen låsa sig åt fel håll. De kommer inte upp igen och 10 mil i bil är ganska länge att ligga med låsta ben. Därför fick den stå upp i buren. Jag körde försiktigt med ena ögat på skärmen. Välte storken fick jag ställa mig vid vägkanten, gå bak i bilen och resa den upp igen, berättar han.

De körde den till Roslagstull där den fick stå i en dusch hela natten med värme och mat. Efter undersökningen kördes den till viltjourhem, där den fortfarande finns kvar.

Det finns också vissa regler för vilka djur de får ta. De får inte ta klövdjur eller ormar som väger mer än 20 kilo – och katter utan chip är egentligen polisens sak, men ambu-

Storken, som flugit fel, kördes till ett viltjourhem.

Kina Fritz leker med Fala, en omhändertagen tik som Djurambulansens volontärer blev fästa vid.

lansen brukar ta hand om dem ändå.

– Och när det gäller vilda djur tar vi i princip allt, men ringer till viltjouren först. Dock måste vi nog börja välja lite vilka samtal vi tar. Till exempel åkte jag för att hjälpa en duva som enligt uppgift haltade – och så har den flugit i väg när jag kom fram. Det går kanske inte i längden, säger han.

De vanligaste vilda djuren som de mött vid uttryckningar än så länge är morkullor och svanar.

– Det har varit den tiden på året. Nästa grupp, enligt viltjouren, är fladdermöss, men jag har inte sett någon än, säger Tommy.

Vi kör till ett villaområde i Huddinge där vi möter upp två andra volontärer som

varit med sedan starten. Kollegorna hälsar glatt på varandra – men gladast verkar hunden Fala vara. På muskulösa ben pulserar hon genom snön med trummande svans och en tennisboll i munnen.

– Det var en hund jag omhändertog för att hon blivit illa behandlad, men det märks ju inte nu, säger Mikael Martinell, föreningens kassör.

Eftersom det varit en lugn dag utan uttryckningar ska Fala hjälpa till att demonstrera bilen. Hunden hoppar in i ambulansen innan någon hinner

be henne.

– Hon gillar verkligen att åka i den här bilen, skrattar Mikael.

Alla tre har matchande gula reflexvästar på sig, som de köpt själva.

"Det mest exotiska jag kört är nog en stork. Den skulle ha varit i Afrika, men hade flugit fel."

Tommy Bergkvist,
Djurambulansen Stockholm

– Vi står för våra egna kläder, men funderar på att skaffa arbetskläder i föreningen. Man blir väldigt skitig ibland, säger Mikael.

Han har tidigare kört humanambulans och volontären Kina Fritz har jobbat som sjukvårdsbiträde.

– Men långt ifrån alla engagerade har jobbat inom vården. Det är absolut inte ett krav, man måste bara älska djuren, säger Mikael.

– Men man måste kunna möta oroliga människor, flikar Kina in.

– Det har hänt att vi varit nära att tillkalla en humanambulans för att djurägare varit så traumatiserade på grund av vad som hänt deras älskade husdjur. Ofta har jag en hand på djuret och en hand på husse eller matte när jag åker där bak i bilen.

Men det gör också att man kan bidra mer, menar hon.

– Går det inte bra för djuret, så har vi gjort en skillnad ändå. ✕

Text och foto Maria Adervall Berglund

DJURHJÄLP PÅ HÖG HÖJD

I Matfors finns Expedition Altitud, **klätterklubben som kombinerar nytta med nöje**. På agendan står såväl räddning av katter som fastnat i träd som ringmärkning av svåråtkomliga fågelarter.

Medlemmarna i klätterklubben kom i kontakt med sitt första räddningsuppdrag av en slump. Året var 2007.

– Vi fick ett samtal från en kompis till en av våra medlemmar som berättade att hennes katt satt fast i ett träd och inte vågade komma ner. Katten hade suttit där i sex dygn och räddningstjänsten hade åtta mil att åka och vågade därför inte komma i fall man skulle få ett annat larm under tiden man var där. Då ryckte vi ut och fick ner katten, som genast fick föras till veterinär för vård, berättar Anders Pettersson för Tidningen Djurskyddet.

Efter uppdraget kontaktade Anders och hans kollegor räddningstjänsten och erbjöd sig att rycka ut på liknande larm i framtiden. Förslaget fick positiva reaktioner och idag åker klubben ut på cirka tio till tjugo räddningsuppdrag om året.

– Att rädda katter i träd är ju tyvärr lågprioriterat hos räddningstjänsten, så vårt arbete har varit enormt uppskattat av både räddningstjänsten själva och bland djurägare i området.

Är det bara katter ni räddar?

– Ja, hittills har det bara varit katter. Men en gång var det nära att vi fick åka på ett annat larm. Det var en radioamatör som klättrat upp i sin radiomast och inte hade förmåga att ta sig ner för egen maskin. Han hade dessutom fått vätskebrist under tiden han suttit där, så läget var lite akut. Men precis när vi skulle åka fick vi beskedet att det hade löst sig.

Men klätterklubben Expedition Altitud har fler strängar på sin lyra. Sedan 2008 hjälper man även länsstyrelsen med inventering och ringmärkning av olika fågelarter. Anders Pettersson berättar att klätterklubbar har flera förordningar att rätta sig efter när man är ute och klättrar i naturen, därigenom föddes idén att på detta sätt förena nytta med nöje.

– Det finns en så kallad accessdatabas, som är framställd av länsstyrelsen, där man som klättrare är skyldig att se efter om man kan beträda ett område. Detta för hänsyn till häckande fåglar. Detta skapar

Förutom räddningsaktioner hjälper Klätterklubben Altitud länsstyrelsen med ringmärkning av fåglar.

tyvärr på flera håll konflikter mellan klättrare och ornitologer, men vi ville istället göra något positivt av detta och dra vårt strå till stacken, säger han.

Idag inventerar och ringmärker man pilgrimsfalk, havsörn, kungsörn, slaguggla och lappuggla. Och samarbetet med länsstyrelsens fågelexpert beskriver Anders som lyckat.

– Vi har fått lära oss mer om fåglar och rovdjur och länsstyrelsen har fått ta del av vår kunskap inom klättring. Jag kan inte säga annat än att det är ett fantastiskt och

roligt uppdrag att hjälpa till i naturen.

– Vi klättrare befinner oss trots allt i fåglarnas hem och då har vi en skyldighet att visa respekt. Tänk själv om någon klampade in i ditt vardagsrum och förde oväsen.

Hur är det med gästfriheten bland fåglarna ni ringmärker?

– Pilgrimsfalken och örnen är relativt snälla. Däremot ugglorna uppskattar inte alltid vårt besök och går till anfall. Men det brukar gå bra för det mesta. ✕

Text Christer Persson

Foto Expedition Altitud

FAKTA EXPEDITION ALTITUD

- Expedition Altitud bildades 2006, och har sitt säte i Matfors nära Sundsvall. Föreningen har idag trettio medlemmar, de flesta aktiva. I föreningen finns både killar och tjejer i varierande åldrar. Expedition Altitud är inte bara klättring, föreningen är ett fritt sällskap som gillar att umgås och vara ute på olika äventyr i naturen – bland annat klättring, fågelmärkning, naturupplevelser, trekking, skidåkning, geocaching, grottor och äventyr i Västernorrland. Verksamheten bedrivs utomhus året om i alla miljöer.
- Expedition Altitud bedriver även verksamhet för att hjälpa funktionshindrade ut i naturen – de är enda föreningen i Sverige som hjälper personer med nedsatta funktioner ut i avancerad miljö.

FÖRBJUDER FÖRSÄLJNING AV FABRIKSUPPFÖDDA HUSDJUR

I framtiden ska alla **hundar, katter och kaniner som säljs i Los Angeles** komma från djurhem eller organisationer som omhändertar utsatta djur.

Ordet "puppy mill", valpfabrik, är ökänt i amerikanska djurskyddskretsar. Rapporter från anläggningar vittnar om djur som föds upp under usla villkor i minimala burar, och tikan som hålls ständigt dräktiga. Med kampanjer som "puppy mill awareness day" och lobbyarbete har flera organisationer enträget kämpat för att få upp frågan på dagordningen.

Bara i USA finns det runt tio tusen sådana uppfödare, enligt organisation The Humane Society of the United States, en av dem som arbetat för ett förbud.

I slutet av oktober nådde motståndarna

till valpfabrikerna en av sina största segrar hittills. Los Angeles stadsfullmäktige röstade igenom ett förbud som hindrar djurbutiker från att sälja kommersiellt uppfödda hundar, katter och kaniner. Förbudet är hittills endast ett moratorium, det vill säga ett tillfälligt förbud, och kommer att följas upp efter tre år.

Elizabeth Oreck arbetar som samordnare av kampanjer mot valpfabriker för organisationen Best Friends Animal Society. Hon har lett påtryckningsarbetet gentemot politiker under de senaste två och ett halvt åren, och är nöjd med beslutet.

– Det här är ett skifte som har kommit till på grund av äkta gräsrotspåverkan. Det

är bara en tidsfråga innan det kommer finnas väldigt få platser där man kan gå in och köpa ett djur från en valp- eller kattfabrik, säger hon i en intervju på organisationens blogg.

Om butikerna vill fortsätta med levande djur måste de istället förmedla adoption från ett djurhem eller grupper som omhändertar utsatta djur. Annars väntar böter på motsvarande cirka 2000-7000 kronor, där ökningen beror på hur många gånger butiken bryter mot förbudet. Kunder kommer dock fortfarande att kunna köpa djur direkt från uppfödare. Liknande förbud för djurbutiker finns i runt 30 städer i Nordamerika, men Los Angeles är största staden hittills.

Förbudet slår undan en viktig försäljningskanal för valpfabrikerna. Men djurskyddsorganisationer hoppas även på att förbudet ska kunna påverka den ohållbara situation som stadens djurhem befinner sig i. En stadig ström av djur från valpfabriker – där många ligger i andra stater än Kalifornien – har bidragit till den enorma mängd djur som hamnar på Los Angeles gator, och så småningom i djurhem. Platserna räcker inte till, och djur måste avlivas.

– Mer än 70 000 djur avlivas i Los Angeles-området i djurhem varje år – på skattebetalarnas bekostnad. Förbudet kommer inte bara att minska flödet av djur som kommer in till staden från valpfabriker och bakgårdsuppfödare, det kommer också att påverka överbefolkningen i våra djurhem, säger Elizabeth Oreck. ✕

USA:s näst största stad är en viktig marknad för valpfabrikerna. Kritiker jubler över förbudet.

Text Micke Hanås **Foto** Istockphoto

Tack för att du finns!

Många har köpt den fina kattboken med dikter av Göran Greider och bilder av Eivor Rasehorn. Överskottet från böckerna används nu i vårt arbete, bland annat för att få igenom en lag

om obligatorisk ID-märkning av katter. I slutet av mars lägger regeringen fram sitt lagförslag och då hoppas vi att katterna finns med! Du kan fortfarande vara med och påverka, läs mer under "Agera nu" på sidan 35.

Era ekonomiska bidrag betyder mycket och gör att vi kan fortsätta vårt viktiga arbete för ett bättre skydd för alla djur. Men minst lika mycket värt är det ideella arbete som många av er lägger ner för att hjälpa djur att få ett gott liv. Inget kan göra allt, men alla kan göra något. Och du och ditt medlemskap gör skillnad. Så tack för att du finns till för djuren!

Åsa Hagelstedt

Åsa Hagelstedt
Generalsekreterare
(Här med taxen Kanel)

PS. Diktboken finns fortfarande att köpa på www.djurskyddet.se.

Kontakta vår medlemsservice

Välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges medlemsservice på **08-673 35 11**. Vi finns här för att svara på dina frågor. Våra telefonnummer är mån-tors 9-15, fre 9-14. Du kan också mejla till info@djurskyddet.se eller faxa till **08-673 36 66**.

Brev skickas till Djurskyddet Sverige, Virkesvägen 10, 120 30 Stockholm.

Bella Öberg

Stöd vårt arbete på flera sätt!

Förutom att stötta vårt arbete genom ditt medlemskap finns det fler sätt att bidra, exempelvis genom att skänka en högtidsgåva eller minnesgåva. Mer information om våra olika stödformer hittar du på www.djurskyddet.se. Du kan även skicka in talongen nedan och kryssa i vad du vill ha mer information om.

I detta nummer av tidningen hittar du en lös bilaga med ett erbjudande om att bli Djurvän. Flera av er har redan blivit våra Djurvänner och det är vi så klart väldigt tacksamma för. Det ger en stabil grund för vårt arbete. Men vi behöver fler som stödjer vårt viktiga arbete regelbundet. Som Djurvän stödjer du oss genom att skänka 100 kr i månaden via autogiro.

En av våra hjärtefrågor som är särskilt angelägen just nu är kornas unika möjlighet till sommarbete. Starka kommersiella krafter vill ta bort det svenska kravet på bete för alla kor. Det måste vi förhindra, då kor som får beta mår mycket bättre än kor som bara hålls inomhus. Vår förbundsstyrelseledamot Johan Beck-Friis skriver mer om detta i den medföljande bilagan. Längst ner på bilagan hittar du en talong som du som vill bli Djurvän skickar in till oss.

Alla Djurvänner får den här söta mjukisdjurskon som tack för ert stöd!

Djurskyddet Sverige är godkända som 90-kontoinnehavare av Svensk Insamlingskontroll. Ett så kallat 90-konto är ett insamlingskonto som har utfärdats av Svensk Insamlingskontroll som sedan kontrollerar hela organisationens verksamhet och ekonomi för att du som givare ska känna trygghet att din gåva används rätt.

Klipp av talongen här, lägg i kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress.

Fyll i talongen och posta den till Djurskyddet Sverige!

Ja, jag vill veta mer om hur jag kan stödja Djurskyddet Sverige. Skicka mig information om:

- ☐ Bli Djurvän (100 kr/mån)
- ☐ Ge en gåva
- ☐ Minnesgåva
- ☐ Högtidsgåva
- ☐ Ge bort medlemskap
- ☐ Testamentering

☐ Jag är redan medlem men har ny adress
(Fyll i både din nya och gamla adress, samt medlemsnummer)

☐ Jag är redan medlem men lämnar gärna mitt telefonnummer och/eller e-post så att ni kan nå mig på flera sätt. (Glöm inte fylla i ditt namn och medlemsnummer)

Det går också bra att mejla info@djurskyddet.se för att meddela din nya adress.

Namn och min nya adress:

För- och efternamn: _____

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer: _____

Vid adressändring; det här var min gamla adress:

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Medlemsnummer: _____

Skicka talongen till: Djurskyddet Sverige, Svarspost, Kundnr 20425761, 120 30 Stockholm

Foto: Wikimedia Commons

©Kryss & Quiz AB SES PÅ BORD MED MAT ↓ FYR-SPRANG SPETS-ÅNDE KÄSKE-LÖT SATTE ISIG ↓ DE HAR LAND BYGGTS AV KRITIK ↓															
										LEVER PÅ RÖRELSE					
INTE ALLS OKEJ															
PASSERA			1		GRISAR										
					LUFTLED										
SÅS I FLASKA				LADE KORT BLEV INTE AV		SKRIKER OCH SKRÄNAR									
SPRIDS LÄTT LIV-STYCKE						5									
→				FALLER ALLT HAR RÖDA ÖGON											
GRUVLIGT FALL					STINKA										
GRÖDA					KRÅK-MAT										
GER KOORDINATION	↓	HARTUNGA KOMMA UNDER PRICK	SKÅDA STYRS MED KON-TROLL	↓	GÅR IBLAND UNDER JORDEN	VÄNTA MED LAPP DRUV-SOCKER	↓	KRYDDA GEMEN-SAMT MÅL					MÅTS LYCKA I	↓	
→									→					→	BÖRJAR I JANUARI
BLIR BÄTTRE MED MÖNSTER					LAND-SKAP VRÅKA ISIG					BLÄSNING FÅR ÖSTÖRD VARA		SAKNADE FÖR-FÅDER			
KLAPP-VÄNLIG SES I RUTOR			MAKA-DAM SÄLJS VIA NÄTET			ÄR LÅNGA		KAN RABBLAS UPP FATTA		2					REPRIS-ÖNSKAN
→					STÄMPEL SOM TASS							SÄTTER EN DEL SNURR PÅ		STÅR FÖR SEGER FÖR-NÄRMAD	
STÅR FÖR TUSEN		GÖRS MISSTAG MED SKANK			PALLAR YT-VATTEN					FINT HÅR	REDA UT TALL				
→			DET SKRIKET ÄR MODERNT					VERKAN PÅ PRYL FÖR PÅ							SPIS
SES I BREV			LANDS-KAMP			DEN LIGGER I VATTEN	TÄR HARAR BÖR I SAMHÄLLE					GUL OCH BLÅ UPP-TAGET		3	
→		4	↓	DEN HÅLLER INTE FÖR-MEN DRAG						GÅ ÅT SKOGEN					
FRUKT SKADE-MINNE		KAN LÅNG LÅNGRE			IOUZO				KÄNNA PÅ SIG			SLÖSAT BORT			

TÄVLA!

Vi lottar ut ett exemplar av Djurskyddets munkjacka till vinnaren. Andra till femtepris är ett koppel med Djurskyddet Sveriges logga och texten När du bryr dig på. **OBS! Glöm inte att skriva vilken storlek du vill ha om du vinner.**

GÖR SÅ HÄR:

Kryssets numrerade rutor (i nummerordning) bildar ett lösenord. SMS:a lösenordet till **72672**. Skriv: **kryss** (mellanslag) **djur** (mellanslag) **lösenordet** samt ditt namn, fullständig adress och storlek S-XL. (SMS-kostnad: 6 kronor.)

Senast **25 april** måste vi ha ditt svar. Lösning och vinnare presenteras i nästa nummer.

Jag är djurskyddare!

5
VINNARE

GRATTIS!

Förra numrets vinnare:

1:a pris, en munkjacka: Barbro Holm

2:a – 5:e pris, ett koppel: Inge Alm, Ewa Eriksson, Camilla Billman och Annette Ramberg

Rätt lösning till Djurkrysset i nummer 4, 2012:

ÖRDET ÄR BUT ID	F	F	GÖR I JÄRN OSÄR	ME DE ÄNGEL FÄLLER ALLT	DE FRAN SIG MIS LJUD	B	RÖP PYGGER GRÖN GÖLUNG
FÄLL STRÖK UT	R	E	N	T	J	U	R
MOTGIFT	R	A	D	E	R	A	D
GÖRMADE	S	E	R	U	M	L	A
RINGA	V	R	Ä	L	A	D	E
TITAN	F	Ä	T	I	R	A	C
PASSAR	F	M	H	A	N	G	E
EN DEL AV DAGEN	F	M	H	A	N	G	E
ÄR LUFTHOL BETIGT ALLT	F	A	N	T	A	S	I
SISÅDÄR KANVARA KOSKYLLD	C	U	Ä	S	A	L	T
SUDDAS BÄCKEN EN AV TIO	S	I	T	T	E	R	U
FRAS MED UPPKLUT NING FÖLJA	U	P	P	E	O	C	H
KAMEL HÄR	R	O	S	A	L	T	U
BÄRA LILAND GÄKKÄTT SMÅR	S	A	L	T	U	R	O
BLOD FÄSTOR DE GAMLA GUDARNA	R	H	B	O	K	D	E
KANIN HÄR SPÖKAR	A	N	G	O	R	A	
MÅNGA HÖGAR BRÄG	S	A	D	E	L		
SYFT PLATS GRÄNS TILL TURKET	S	A	D	E	L		
KREATUR MISS JÄNKÄ	F	Ä					
TRAV VINNARE MÅTTOR GLADA	A	T	G				
ISRÄNNÄ FNUKSA PÅ TRÄDEN	R	A	S	K	A	R	A
KVICK KVINNA	A	D	A	T	A	N	A
FATTA	T	A	N	A	S	A	R

- Medicinska utredningar • Operationsavdelning
- Röntgen • Ultraljud • Cardiologi
- Ögonspeglings • Kattmottagning
- ID-märkning • Kostrådgivning
- AI-kompetens

Välkommen att ringa

042-20 20 00

www.dinvet.nu

HJÄLP OSS RÄDDA DJUR FRÅN DJURFÖRSÖK

SMS:a DJURLIV till 72980 så skänker du 50 kr.

Varje dag utnyttjas 2.800 djur i svenska laboratorier. Ibland används ett och samma djur i månader och år.

Forska Utan Djurförsöks vision är en värld där forskning bedrivs framgångsrikt utan att djur utnyttjas. Vi har kommit en bra bit på väg, många djurförsök är redan ersatta. Med mer pengar kan vi öka anslagen till forskare som utvecklar moderna djurfria metoder. Ditt bidrag behövs för att vi ska kunna ersätta djurförsök i snabbare takt. Tack för din gåva!

Hjälpt oss rädda djur!

**SMS:a DJURLIV till 72980
så skänker du 50 kr.
Tack!**

PG: 90 70 90-5

www.forskautandjurforsok.se

Ring gärna om du vill veta mer: 08-749 03 40

**RISKER MED
ABORTSPRUTA?**

Vilka risker finns med abortspruta för hundar? När i graviditeten ska den ges och vilka biverkningar kan förekomma?

Maud Jonsson

SVAR Förr användes östrogen som abortmedel på hund. Det görs i stort sett inte längre då det gav ökad risk för livmoderinflammation. Numera används ett medel som heter aglepriston som blockerar det dräktighetsbevarande hormonet progesteron. Det ger ingen ökad risk för livmoderinflammation, det är t o m registrerat för behandling av livmoderinflammation. Biverkningar är ovanliga, kastning förekommer, mer om det nedan, annars är biverkningar mycket ovanliga undantaget att man ibland kan se reaktioner på injektionsplatsen. Det kan ges närsomhelst under dräktigheten. Det finns tre aspekter av detta:

1. Det kan ge partiell abort, dvs i vissa fall aborteras inte alla valpar. Ur den synpunkten är det bra att ge det tidigt så att man kan kontrollera att tiken verkligen är tom.
2. Ges det sent i dräktigheten finns en risk för kastning, dvs fostren kommer ut. Det har hänt att foster fastnat vid sena kastningar och det kan vara obehagligt för tiken.
3. Litegrann begränsas det hela av att dräktigheter först säkert kan utslutas efter 26-28 dagar via ultraljud. Man ser inte fostren förrän vid den tiden, man kan se dem tidigare i många fall, men det är beroende av implantationstiden, och här måste man ju kunna fastslå att tiken INTE är dräktig. Alltså, på ett sätt är det bäst att vänta till denna tidpunkt och verkligen säkerställa att tiken blivit dräktig, annars ger man ju behandlingen i onödan (den är också relativt dyr). Man kan dock hamna i tidsnöd då om det skulle bli en partiell abort, och risken för kastning ökar markant ju närmare man kommer dag 40.

Jag har vid tre tillfällen varit med om misslyckade aborter, alltså trots upprepade injektioner har tiken kommit ner med en eller flera valpar. Mitt intryck är att den risken minskar vid tidig injektion, men vilket som är bäst är en diskussionsfråga. ✕

Torkel Falk
Veterinär och ordförande i
Djurskyddet Helsingborg

**MÖJLIGT
ATT FLYTTA KATTEN
TILL TVÅ PAPILLONER?**

Min mor har en katt och min far har två hundar. Nu ska min mor flytta och vi vet inte vad vi ska göra med katten. Jag vill flytta katten till min far med hundarna som är två papilloner. En gammal, småbutter hane med stor integritet och en yngre och sprallig hona. Katten är ca 10-11 år lugn, sansad, kelig och självständig. Kan det funka? Vad ska man tänka på och hur ska man gå tillväga i "inlussningsfasen"?

Viktor Lundin

SVAR Din beskrivning av hundarnas temperament och personligheter gör mig väldigt betänksam. Jag tror inte att en så pass gammal katt skulle få ett avspänt och harmoniskt liv med två hundar som trots sin ringa storlek uppenbarligen tar rejält med plats. En katt i den åldern (10-11 år) har hunnit utveckla vanor och rutiner, och en trygg relation till sin miljö. För att en flytt ska bli lyckad krävs minst lika bra förhållanden på den nya platsen. Med två så aktiva och utåtriktade hundar tror jag att katten skulle få svårt att till exempel röra sig avspänt i bostaden, och få använda mycket energi till att försöka upprätthålla avståndet till hundarna. Det bästa vore om ni kan hitta någon annan lösning där katten kan få fortsätta det lugna och trevliga liv den verkar ha haft hittills. ✕

Ingrid Redbo
Docent i etologi

Det moderna samhället skiljer sig från det traditionella, och djuren har förändrats genom avel. Priset på maten speglar djurhållningen. Med kunskap kan vi göra rätt val, skriver **Per Jensen**.

Djurens väl kräver kunskap

Medeltiden slutade så sent som 1962 – åtminstone vad gäller husdjursskötseln. Då lämnade mina svärföräldrar sitt arrende i Småland, tillsammans med sina barn. Med det försvann deras djur och mångtusenåriga skötselmetoder som ärvts sedan oräkneliga generationer. Nu, femtio år senare, har djuruppfödningen förändrats så i grunden att svärmor inte känner igen sig om hon besöker en modern ladugård eller ett värphönsstall. Inte bara metoderna, också djuren är helt annorlunda. I genomsnitt producerar kor, grisar och höns dubbelt så mycket som när hon var lantbrukare. Hon skulle ha lättare att delta i arbetet för tusen år sedan än om hon åker tio kilometer till närmaste slaktsvinsuppfödare.

Sedan smålandshagarna började växa igen har samhället urbaniserats på ett sätt som aldrig tidigare skådats under historien. I Sverige producerar mindre än en procent av befolkningen mat åt oss andra. De flesta

konsumenter har mycket liten kunskap om vad som pågår inom lantbruket, samtidigt som djuruppfödningen förändrats i grunden. Mina egna barn, två generationer efter att medeltiden tog slut, har aldrig varit inne i ett slaktkycklingstall.

I detta perspektiv har vikten av att göra välgrundade val som konsument aldrig varit större. Vilken köttbit vi väljer att lägga på tallriken avgör vilken typ av djuruppfödning vi kommer att ha. Det här påverkar inte bara djurens väl och ve, utan också landskapet vi lever i och den miljö vi gemensamt ska lämna över till våra barn. Kunskapsklyftan mellan producent och konsument kan få oöverskådliga konsekvenser för vår framtid.

Inte många vet exempelvis skillnaden mellan det liv ett slaktsvin lever i Sverige och Danmark. Den svenska grisen lever från det att den uppnått 30 kg vikt i trånga boxar med ungefär en kvadratmeter till sitt förfogande, ända tills den slaktas vid omkring 120 kg (då är den ca 6 månader gammal). Men den danska grisen har normalt ännu mindre yta att röra sig på, oftast helt

utan halm som är så viktig för den psykiska hälsan, och lever ibland i mörka, fönsterlösa stallar för att motverka aggressivitet och kannibalism. Väljer du den billiga danska fläskfilén är det en röst för den sortens djurhållning. Väljer du att inte köpa något kött alls är det en röst för igenväxande landskap och en utarmad landsbygd.

Som enskild konsument kan man inte förändra världen, men man kan bidra till att lägga press på handeln och politikerna. Är det rimligt att djur transporteras fyrtio miljoner kilometer om året för att slakterierna rationaliserats till en bråkdel av dem som fanns för några decennier sedan? Ska vi fortsätta att avla fram mer snabbväxande kycklingar när vi redan fått dem att bli slaktmogna tvåkilosdjur på 35 dagar? Utvecklingen handlar om pengar. Köttet har aldrig varit så billigt som i dag. Och priset för det betalar djuren. ✕

Per Jensen - Professor i etologi vid Linköpings universitet och författare till "Hur mår maten"

"Utvecklingen handlar om pengar. Köttet har aldrig varit så billigt som i dag. Och priset för det betalar djuren."

Djurskyddet Sverige där du bor!

Djurskyddet Sverige är ett riksförbund med 62 lokalföreningar över hela landet.

BLEKINGE LÄN

Djurskyddet Karlshamn

Telefon: 0702-65 00 46
djurskyddetkarlshamn@telia.com

Djurskyddet Ronneby

djurskyddet.ronneby@hotmail.com

DALARNAS LÄN

Djurskyddet Dalarna (Rättvik)

Telefon: 0736-73 77 00
rebeccakarlsson@live.se

GOTLANDS LÄN

Djurskyddet Gotland (Visby)

Telefon: 0498-21 65 30
anita.keinonen@telia.com

GÄVLEBORGS LÄN

Djurskyddet Bill & Bull Söderhamn

Telefon: 0764-10 01 01
info@djurskyddetbillochbull.se

Djurskyddet Bollnäs-Ovanåker

Telefon: 0278-331 90
djurskydd_bollnas@hotmail.com

Djurskyddet Norra Hälsingland (Bjuråker)

Telefon: 0702-22 31 02
mallan.dragsved@hotmail.com

HALLANDS LÄN

Djurskyddet Norra Halland (Kungsbacka)

Telefon: 0340-65 50 75
sylva71@hotmail.com

Djurskyddet Kattfotens Katthem i Halmstad

Telefon: 0701-55 80 08
kattfoten@kattfoten.se

Djurskyddet Varberg

Telefon: 0345-341 50
djurskyddetvarberg@hotmail.com

Halmstadortens Djurskyddsförening

Telefon: 0346-530 68
tomas.erge@telia.com

JÄMTLANDS LÄN

Djurskyddet Jämtlands Län (Östersund)

Telefon: 063-51 33 55
nra.eriksson@telia.com

JÖNKÖPINGS LÄN

Djurskyddet Eksjö

Telefon: 0702-52 82 88
cats@djurskyddet-eksjo.se

KALMAR LÄN

Djurskyddet Kalmar

Telefon: 0480-219 74
djurskyddet.kalmar@netatonce.net

Djurskyddet Oskarshamn

Telefon: 0491-188 15
oskarshamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Västervik

Telefon: 0490 - 305 18
djurskyddetvastervik@telia.com

KRONOBERGS LÄN

Djurskyddet Kronoberg (Växjö)

Telefon: 0470-77 15 29
info@djurskyddetkronoberg.se

NORRBOTTENS LÄN

Djurskyddet Norrbotten (Luleå)

Telefon: 0730-32 21 82
jenny.lindback@hotmail.com

SKÅNE LÄN

Djurskyddet Helsingborg

Telefon: 0700-31 53 47
inger.dahl@telia.com

Djurskyddet Kullabygden (Höganäs)

Telefon: 0702-46 80 42
djurskyddet.hoganas@telia.com

Djurskyddet Landskrona

Telefon: 0738-04 96 44
djurskyddetlandskrona@hotmail.com

Djurskyddet Malmö

Telefon: 0703-11 24 40
info@djurskyddetmalmo.se

Djurskyddet Nordostskåne

Telefon: 0708-11 28 16
nordostskane@djurskyddet.se

Djurskyddet Skånekatten

Telefon: 0707-66 43 46
info@skanekatten.se

Djurskyddet Ängelholm-Bjäre

Telefon: 0761-40 49 00
angelholm-bjare@djurskyddet.se

Stiftelsen Lunds Djurskyddsfond

Telefon: 046-32 05 00
stiftelsen.lunds.djurskyddsfond@hotmail.se

STOCKHOLMS LÄN

Djurskyddet DOSO

Telefon: 08-765 66 23

Djurskyddet Stockholms Kattkastningsgrupp

info@stockholmskattkastningsgrupp.se

Djurskyddet Djurvännernas förening i Stockholm

Telefon: 08-755 68 46
lennart.garmer@swipnet.se

Hundfrämjandet (Tumba)

Telefon: 08-531 883 48
hundframjandet@hotmail.com

Djurskyddet Kattvänet Haninge

Telefon: 08-776 16 80
info@kattvarnet.nu

SÖDERMANLANDS LÄN

Djurskyddet Eskilstuna

Telefon: 0704-67 03 36
ordforande@djurskyddet-eskilstuna.se

Djurskyddet Mariefred

Telefon: 070 777 19 54
djureva@hotmail.com

Djurskyddet Nyköping

Telefon: 0155-21 76 32
anita.wirebratt@compaqnet.se

Djurskyddet Strängnäs

Telefon: 070-880 54 42
strangnasdjurskydd@live.se

UPPSALA LÄN

Djurskyddet Hitta Katten Enköping

Telefon: 0171-44 19 60
kansliet@hittakatten.com

Djurskyddet Uppsala Län

Telefon: 0708-56 64 23
stefan_hamnstedt@hotmail.com

VÄRMLANDS LÄN

Djurskyddet Filipstad

Telefon: 072-549 38 69
djurskyddet-filipstad@hotmail.se

Djurskyddet Karlstad

Telefon: 054-53 47 06
kontakt@djurskyddetkarlstad.se

Djurskyddet Kristinehamn

Telefon: 0550-151 55
djurhemmet@djurskyddetkristinehamn.se

Djurskyddet Säffle-Åmål

Telefon: 0705-8 38 145
djurskyddetsaffleamal@hotmail.se

Djurskyddet Westra Wermland (Arvika)

Telefon: 0722-33 38 10, 0722-33 38 20
djurskyddetwestrawermland@gmail.com

Djurskyddet Sunne

Telefon: 0725-30 73 77
sunne@djurskyddet.se

VÄSTERBOTTENS LÄN

Djurskyddet Skellefteå

Telefon: 0702-70 03 92
djurskyddetskelleftea@gmail.com

Djurskyddet Västerbotten (Umeå)

Telefon: 0706-47 34 20
info@djurskyddet.umea.com

Djurskyddet Åsele Katthem Kurrlyan

Telefon: 0941-109 87
aselekurrlyan@hotmail.com

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Djurskyddet Härnösand

Telefon: 0611-128 17
m_elmroth@hotmail.com

Djurskyddet Katthjälpen Sundsvall

Telefon: 0730-44 60 66
info@katthjalpen.se

Djurskyddet Sundsvall

Telefon: 060-56 78 50
djurskydds@hotmail.com

Djurskyddet Ådalen (Sollefteå)

Telefon: 0620-242 67
djurskyddetadalen@hotmail.com

Djurskyddet Örnsköldsvik

Telefon: 0660-25 02 77
oviks_djurskydd@hotmail.com

VÄSTMANLANDS LÄN

Djurskyddet Köping Kattvännerna

Telefon: 0221-289 12
koping@djurskyddet.se

Djurskyddet Västerås Huskatten

Telefon: 021-18 95 98
info@huskatten.com

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Djurskyddet Bohuslän

Telefon: 0761-17 77 81
info@djurskyddetbohuslan.se

Djurskyddet Göteborg/Göteborgs djurskyddsförening

Telefon: 031-88 88 80
goteborgs.djurskyddsforening@telia.com

Djurskyddet Skaraborg (Töreboda)

Telefon: 0739-24 26 72
skaraborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Skövde katthem

Telefon: 0737-03 70 31
skovdekattthem@hotmail.com

Djurskyddet Uddevalla

Telefon: 0522-51 17 08

ÖREBRO LÄN

Djurskyddet Örebro

Telefon: 070-623 83 38
goran915@telia.com

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Djurskyddet Fiahemmet i Norrköping

Telefon: 011-31 14 99
fiahemmet@hotmail.com

Djurskyddet Mjölby

Telefon: 0142-36 11 02
djurskyddetmjolby@gmail.com

Linköpings Djurskyddsförening

Telefon: 013-501 65
djurskydd@linkopingsdjurskydd.se

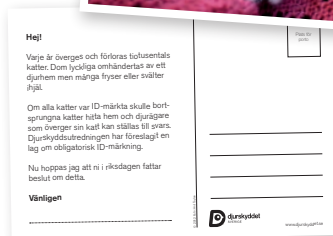
AGERA NU!

I förslaget till ny djurskyddslag föreslås att ID-märkning och registrering av katter ska bli obligatoriskt. Djurskyddet Sverige har jobbat länge för den här frågan och hoppas nu att förslaget ska röstas igenom. I slutet av mars lägger regeringen sitt förslag, så än finns det lite tid kvar till att hjälpa oss att påverka makthavarna. Gör det genom att skicka vårt kattvykort till riksdagsledamöterna. På baksidan av vykortet finns en förtryckt text som uppmanar riksdagen att fatta beslut om detta.

GÖR SÅ HÄR:

1. Beställ vykortet på www.djurskyddet.se eller genom att kontakta vår medlemsservice på info@djurskyddet.se eller 08-673 35 11.
2. Skriv under kortet med ditt namn.
3. På vår hemsida finns en länk till riksdagens hemsida där du hittar namn och adress till alla ledamöter.
4. Skriv adressen, sätt på ett frimärke och lägg kortet på brevlådan.

Skicka gärna fler vykort och tipsa dina vänner om att göra detsamma!

Johan Beck-Friis

Förbundsstyrelseledamot

johan.beck-friis@djurskyddet.se

SISTA ORDET

Viktigt att stötta förslaget till ny djurskyddslag

■ **Som många vet** ligger det ett förslag till ny djurskyddslag hos regeringen, ett förslag som innehåller åtskilliga förbättringar för djuren. Djurskyddet Sverige har deltagit i utredningsarbetet och bland annat fått igenom ett mångårigt krav på obligatorisk märkning av alla katter. Även andra delar i utredningen stärker kattens ställning, t ex ett förbud mot att överge djur.

Det är därför olyckligt när det både i media och bland djurhem förekommer fel-tolkningar eller missförstånd kring vad som föreslås i den nya lagen. Enligt ett radioinslag från början av året anser utredaren att upphittade katter har tio dagar på sig att återföras till sin ägare eller omplaceras, i annat fall väntar avlivning utan pardon.

Något sådant står dock inte i utredningen, och har heller aldrig diskuterats under utredningsarbetet. Tidningen Djurskyddets nätupplaga har på ett förtjänstfullt sätt klarlagt med utredaren Eva Eriksson att friska katter i praktiken inte ska avlivas. Lagförslaget säger inget om hur länge katter får stanna på katthem, det är upp till varje hem att avgöra. Tvärtom ger förslaget lösspringande katter större skydd än de har idag, eftersom alla katter måste kontrolleras om de är märkta eller inte innan man får göra något annat med dem. Dagens lagregler tillåter jakträttshavare eller motsvarande "att avliva en katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad". Utan krav på märkning är skälen att anta att en katt är övergiven en tolkningsfråga för den som vill skjuta katter.

Därför måste vi alla se till att den obligatoriska märkningen av katter blir av den här gången, och att utredningens förslag till nya kattregler går igenom. Det kommer inte att leda till någon massavlivning av hittekatter utan snarare till ett bättre skydd och en högre status för alla katter. ✕

Foto: Mats Eriksson

NÄSTA NUMMER

KOMMER 24 MAJ

TEMA

Djurparker

LÄS FLER NYHETER PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Låt djuren ärva

Tänker du på Djurskyddet Sverige i ditt testamente hjälper du utsatta djur att få ett bättre liv.

De flesta skriver aldrig testamente. Kanske känner man ett visst obehag för att planera för sin egen bortgång. Men att själv få bestämma vad som ska hända med sina tillgångar efter sin bortgång är ett starkt skäl till att tänka om.

Vi är mycket tacksamma för de gåvor och arv som vi fått genom åren. Utan dem skulle vi inte kunna bedriva vår verksamhet. Djurskyddet Sverige har 90-konto, vilket innebär att verksamheten kontrolleras av Svensk Insamlingskontroll.

Läs mer om testamentering på www.djurskyddet.se.

Vill du ha hjälp med ditt testamente eller har frågor om testamentering är du välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges generalsekreterare Åsa Hagelstedt.

Telefon: 08-688 28 37

E-post: asa.hagelstedt@djurskyddet.se.